

ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ

Ако уплатите аранжман преко наше туристичке агенције, обезбедићемо вам авионски превоз, хотелски смештај, пун пансион и лежаљке на плажи.

Практично не морате ни да изађете из своје куће!

Србија - Влагифор, водопад Гостиле

Здравствена Вода Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

 ЦЕНТАР ЗА ВРГУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

ISSN 2560-3221

Година VII, број 78,
ЈУН 2023.**Оснивач и издавач:**

ИНГ-ПРО

Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а**За оснивача и издавача:**

Горан Грцић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник:

Др Маријана Жиравец Младеновић

Аутори чланака у овом броју су:

мр Андријана Ивић, саветник за порезе и рачуноводство у редакцији часописа „Пословни саветник“;
Владимир Саичић, дипл. правник;
мр Жељко Албанезе;
др Маријана Жиравец Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“.

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Марго-арт, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836 890
факс: +381 11 2836 474
имејл: urednik@ingpro.rs

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
657

ПОСЛОВНИ саветник : часопис за рачуноводство, финансије и порезе / главни и одговорни уредник Маријана Жиравец Младеновић. - Год. 1, бр. 1 (јан. 2017)- . - Београд : ИНГ-ПРО, 2017- (Београд : Digital art). - 30 cm

Месечно. - Друго издање на другом медијуму:

Пословни саветник (Online) = ISSN 2560-3825

ISSN 2560-3221 = Пословни саветник
COBISS.SR-ID 228469260

Часопис можете поручити телефоном:
011/2836-820, 2836-821, 2836-822
или имејлом: office@ingpro.rs

Уводна реч уредника

Након предаје годишњих финансијских извештаја и пореских пријава рачуновође се поново враћају свакодневним пословима, који уз рачуноводствену обраду пословних догађаја укључују и низ других послова. Из године у годину од рачуновођа се очекује све више: одговори на питања из радног права, привредног права, фискализације, електронског фактурисања, посебних прописа који уређују пословање појединих делатности итд. Због тога у пракси често чујемо како ће „све решити књиговођа“, а уобичајена флоскула шалтерских службеника је „питајте књиговођу“ јер, ето, они морају да знају одговор на сва питања која се појављују у пословању сваког привредног субјекта. То нам је ласкаво признање као најписменијим особама у предузећу.

Питања која и наша редакција добија од претплатника такође су врло често све само не рачуноводствена и пореска, због чега се питамо како књиговође успевају да изађу на крај са свим захтевима које клијенти и руководиоци пред њих постављају. Чак и када је реч о рачуноводственим и пореским недоумицама, јасно је да су и оне најчешће резултат недостатка документације и информација које се односе на ток неког пословног догађаја, па се ту с правом поставља питање како у таквој ситуацији може да се одреди исправан начин рачуноводственог праћења и порески третман неког пословног догађаја.

Очекује се да ће у будућности све решавати програми и вештачка интелигенција, а тек ће та решења још више смањити квалитет финансијских информација.

Гледа Милутин неку емисију на телевизији, мези сланиницу и сав одушевљен каже Марици: „А јес' паметна ова вештачка интелигенција. Марице, слушај, молим те. Па овај вештачки мозак је бржи од светлости, све може да обради, и да постави и дијагнозу.“

Гунђа Марица из другог краја собе преко неких папирчина које припрема за сутрашње књижење: „Да, да, неопходна нам је вештачка интелигенција јер смо ми све глупљи!“

„Ма, није тако, баш напротив, то је све човек направио својим знањем и умећем“, наставља еуфорично Милутин.

„Слушај, Милутине, остави ме се са тим глупостима, и смањи тај телевизор, не могу сопствене мисли да чујем, а камоли да прочитам нешто из ових папира. Направио је човек својим знањем и све прописе које ја треба да применим, па их онда из истог знања мењао сто пута не би ли били још бољи, односно толико добри да на крају не може да их разуме ни тај што је написао – где почиње, а где се завршава. Значи, бојим се унапред свег тог силног знања.“

Устаје Марица и прилази Милутину, седа поред њега и злобно се смеши у екран: „Да видим како би реаговала та вештачка интелигенција кад треба да се предају финансијски извештаји, па систем забагује. Заглупила би одмах до те мере да се никад не би опоравила. А ја фино попијем једну веселицу, па чекам до глуво доба ноћи да пусти потпис. Или кад треба да се попуне неке непотребне „посебне“ евиденције у СЕФ-у, а нико надлежан није се смислио да напише инструкцију шта се где уписује, па се питамо шта да напишемо у 'Датум евидентирања' у евиденцији која већ сама по себи аутоматски бележи тај датум! Аха, аха... на основу чега би та вештачка интелигенција радила?“

Задовољна је Марица што је доказала да са окружењем у којем ради може да се носи само наша здрава (колико-толико) људска памет, живци и жуч, па је привукла тањирић са сланиницом испред себе и наставила да гледа емисију са Милутином.

Свесни да нам искуство показује како често мало тога иде на боље, питамо се шта ли то будућност носи овој струци. Живи били, па видели! А и Винстон Черчил је рекао: „Ја сам оптимиста. Изгледа да нема превише користи бити било шта друго.“

Ваша Маријана

РАЧУНОВОДСТВО

Туристичке агенције: разликовање послова које обављају, рачуноводствено обухватање прихода и отказивање туристичког путовања	6
1 Основни појмови у области туризма	6
2 Разликовање послова које обавља туристичка агенција ради утврђивања поступка опорезивања ПДВ-ом	7
3 Рачуноводствено евидентирање прихода у туристичким агенцијама	9
4 Отказивање туристичког путовања	11
4.1 Понуда заменског путовања	13
Јединствена туристичка услуга коју пружају туристичке агенције	14
1 Посебан поступак опорезивања из члана 35. Закона о ПДВ-у	14
1.1 Право на одбитак претходног пореза	16
1.2 Време пружања јединствене туристичке услуге	16
1.3 Претходне туристичке услуге пружене од стране страног лица	17
2 Утврђивање пореске основице у случају авансног плаћања јединствене туристичке услуге	18
3 Попуњавање ПОПДВ обрасца	19
4 Пример: Туристичко путовање као јединствена туристичка услуга	21
Појединачне услуге које пружају туристичке агенције	24
1 Услуге смештаја	25
1.1 Услуге смештаја набављене преко резервационог система или од друге агенције	26
2 Превоз и трансфер путника	27
3 Заступање у осигурању и мењачки послови	28
4 Услуге резервације смештаја, путних карата и карата за спортске, културне и друге манифестације	30
4.1 Услуге резервације смештаја	30
4.2 Резервација и продаја карата за спортске, културне и друге приредбе и манифестације	30
5 Факултативне услуге које се пружају током туристичког путовања	33
6 Опорезивање туристичких услуга које се у потпуности или делом реализују ангажовањем сопствених ресурса туристичке агенције	34
Туристичке агенције као посредници	39
1 Продаја туристичких путовања друге агенције	40
Продаја туристичких путовања које организују стране туристичке агенције	42
2 Посредовање у пружању услуге смештаја	42
3 Посредовање у превозу путника – продаја путних карата	46
Посредовање у промету авио-превоза, тј. продаји авио-карата	47
4 Конгресни туризам као посебна врста туристичког путовања	50
Правила издавања рачуна за промет услуга које пружају туристичке агенције	51
1 Општа правила у вези са издавањем фискалних рачуна	53
1.1 Избор начина плаћања	53
1.2 Рачун за аванс и рачун за промет	53
1.3 Форма фискалног рачуна	54
1.4 Када се обавезно исказује податак у пољу „ИД купца“?	54
1.5 Када се обавезно исказује референтни број, односно референцира на други документ?	55
2 Евидентирање јединствене туристичке услуге преко фискалног уређаја	55
3 Рачун који издаје агенција посредник	57

4	Продаја карата за превоз	58
5	Продаја карата за концерте и друге манифестације	60
6	Продаја осигурања.....	60
7	Отказивање путовања и замена	61
	Основни елементи смањења основног капитала друштва са ограниченом одговорношћу	62
1	Законске одредбе	62
1.1	Смањење капитала ради покрића губитака друштва	63
1.2	Смањење основног капитала у случају повлачења и поништење удела.....	64
1.3	Смањење основног капитала по основу поништења сопственог удела	64
1.4	Смањење основног капитала у случају поништења резервисаног сопственог удела.....	64
2	Заштита поверилаца	64
3	Регистрационе пријаве смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу	65
3.1	Смањење капитала БЕЗ примене одредби о заштити поверилаца.....	65
3.2	Смањење капитала УЗ примену одредби о заштити поверилаца	67
	Последице брисања друштва из Регистра у случају принудне ликвидације и одговорност контролног члана друштва	68

ПОРЕЗИ

ИТ делатност – порески и девизни аспект пословања	72
1 Порез на добит по одбитку.....	72
1.1 Уговори о избегавању двоструког опорезивања.....	73
1.2 За које услуге се плаћа ауторска накнада?	77
2 ПДВ аспект	80
2.1 Место промета услуге.....	80
2.2 Време промета и издавање рачуна.....	85
3 Порез на доходак.....	86
4 Капитални добитак и порез на пренос апсолутних права.....	88
5 Девизни аспект	89
Промет добара и услуга повезаном лицу: основица за обрачун ПДВ-а и начин издавања електронске фактуре, односно фискалног рачуна	91
1 Одређивање основице за обрачун ПДВ-а приликом промета добара односно услуга повезаним лицима.....	91
1.1 Ко се сматра повезаним лицима из угла примене Закона о ПДВ-у	91
1.2 Промет се врши уз накнаду.....	92
1.3 Лице којем се врши промет нема право на одбитак претходног пореза у целости	92
2 Утврђивање тржишне вредности добара односно услуга	93
3 Рачуноводствено евидентирање „додатно“ обрачуног ПДВ-а	93
4 Издавање електронске фактуре	94
5 Издавање фискалног рачуна	95
6 Електронско евидентирање обрачуна ПДВ-а у СЕФ-у.....	97
7 Рачуноводствено обухватање прихода од продаје добара/услуга запосленом по нижој цени од тржишне	97
Износи акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) Закона о акцизама – у примени од 1. маја 2023. године.....	99
Подношење пореске пријаве ПДП за измену аконтација пореза на добит	100

САДРЖАЈ

1 Законски основ за измену аконтације	100
2 Услови и начин измене месечне аконтације пореза на добит	100
3 Састављање периодичног пореског биланса	102
3.1 Расходи који нису били признати у пореском билансу за 2022. годину, а стечени су услови за признавање у периодичном пореском билансу	102
3.2 Обрачун пореске амортизације.....	103
3.3 Пренети порески губици	104
3.4 Порески кредити	104
3.5 Неискоришћени порески подстицаји.....	105
4 Попуњавање пореске пријаве у случају измене месечних аконтација	105
5 Плаћање измењеног износа аконтације	106
6 Измена месечне аконтације пореза више пута у току пореског периода	106

ЗАРАДЕ

Сезонски послови – радно ангажовање и исплата накнаде за рад	107
1 Основне законске одредбе	107
2 Ангажовање на обављању сезонских послова	109
3 Право на новчану накнаду за сезонски рад и порески третман	112
3.1 Висина новчане накнаде за рад.....	112
3.2 Порески третман накнаде за рад	112
4 Прекид рада и одјава сезонског радника	114
5 Казнене одредбе	115
Карактеристике исплате регреса за коришћење годишњег одмора у 2023. години	116
1 Исплата регреса у привредним делатностима	116
Начини исплате регреса	116
Регрес мора да буде исказан као посебна исплата	117
Порески третман регреса.....	118
Исплата регреса по престанку радног односа	118
2 Питање исплате регреса за годишњи одмор у јавном сектору	118
3 Казнене одредбе за неисплаћивање регреса	119
Остваривање права на новчану накнаду Националне службе за запошљавање у 2023. години	120
1 Услови за остваривање права на новчану накнаду за незапосленост	120
1.1 Претходни стаж осигурања као услов за остваривања права на новчану накнаду	120
1.2 Основ престанка радног односа као услов за остваривања права на новчану накнаду	121
1.3 Пријављивање у евиденцију Националне службе	122
2 Лица која немају право на новчану накнаду	123
3 Право на пензијско-инвалидско осигурање и здравствено осигурање	123
4 Новчана накнада – обрачун, висина и исплата	124
4.1 Примери обрачуна новчане накнаде	125
5 Једнократна исплата новчане накнаде	127
5.1 Једнократни подстицај за запошљавање	127
5.2 Подршка за самозапошљавање	127
6 Трајање права на новчану накнаду	127
6.1 Број месеци исплате новчане накнаде.....	127

6.2 Продужење исплате новчане накнаде.....	128
7 Обустава исплате новчане накнаде.....	128
8 Престанак права на новчану накнаду.....	129
Обнављање права на новчану накнаду.....	129
9 Примена међудржавних споразума	130
Право запослених на одсуство са рада уз накнаду зараде (плаћено одсуство) у складу са Законом о раду.....	130
1 Коришћење плаћеног одсуства	131
1.1 Право на одсуство са рада уз накнаду зараде из става 1. члана 77. Закона.....	131
1.2 Право на одсуство са рада уз накнаду зараде из става 3. члана 77. Закона.....	132
1.3 Плаћено одсуство запослене за време трудноће	134
1.4 Карактеристике коришћења плаћених одсустава.....	135
1.5 Казнене одредбе	136
2 Право на накнаду зараде за време плаћеног одсуства	136
Повреда на раду и исплата накнаде зараде	138
1 Званично утврђивање повреде на раду	138
2 Права запосленог по основу повреде на раду.....	139
2.1 Право на одсуство са рада.....	139
2.2 Остваривање накнаде зараде за боловање због повреде на раду	140
3 Рад са скраћеним радним временом до потпуног опоравка повређеног запосленог.....	142
4 Упућивање запосленог на оцену радне способности, односно на инвалидску комисију у току боловања због повреде на раду.....	144
4.1 Поступци запослених упућених на инвалидску комисију	144
4.2 Накнада зараде запосленог упућеног на инвалидску комисију.....	145
4.3 Решење надлежне организације за обавезно пензијско и инвалидско осигурање.....	145
5 Радно ангажована лица која, и поред повреде на раду, немају право на накнаду зараде	146
6 Непризнавање повреде на раду	146

СТАТИСТИКА

Календар пореских и других обавеза за јун 2023. године.....	148
Актуелни статистички подаци на дан 25. 5. 2023. године.....	152
1 Просечна месечна зарада по запосленом	152
2 Доприноси за социјално осигурање	152
2.1 Стопе доприноса	152
2.2 Најнижа месечна основица за обрачун доприноса	152
2.3 Највиша основица за обрачун доприноса	152
3 Минимална зарада.....	152
4 Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом	152
5 Индекс потрошачких цена.....	153
6 Законске камате.....	153
6.1 Годишња камата за неблаговремено плаћене јавне приходе.....	153
6.2 Годишња законска затезна камата.....	153
7 Накнаде трошкова и друга примања запослених.....	154

Туристичке агенције: разликовање послова које обављају, рачуноводствено обухватање прихода и отказивање туристичког путовања

У складу са чланом 46. Закона о туризму („Сл. гласник РС” бр. 17/2019) туристичка агенција обавља делатност организовања, понуде, продаје и реализовања туристичких путовања и излета, као и пружање других услуга уобичајених у туристичком промету, у складу са наведеним законом и прописима донетим на основу тог закона.

Између појмова „туристичко путовање” (из Закона о туризму) и „јединствена туристичка услуга” (као основа за примену посебног поступка опорезивања из Закона о порезу на додату вредност) не може да се стави знак једнакости, па је основни предуслов за примену исправног поступка опорезивања јасно разумевање врсте услуге коју агенција пружа. **Већина послова које обављају туристичке агенције у складу са Законом о туризму у ствари не представља јединствену туристичку услугу, већ се опорезује према општем поступку опорезивања.**

То значи:

- да се за промет тих услуга место промета услуге одређује у складу са чланом 12. Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/2004... и 138/2022 – даље: Закон о ПДВ-у);
- да се примењује општа или посебна стопа ПДВ-а према одредбама члана 23. Закона о ПДВ-у;
- да се основица утврђује у складу са чланом 17. Закона о ПДВ-у;
- да на те услуге могу да се примене општа пореска ослобођења прописана чл. 24. и 25. Закона о ПДВ-у (као што су нпр. ослобођења из члана 25. Закона о ПДВ-у за мењачке послове или услуге заступања у осигурању, али и ослобођења из члана 24. Закона о ПДВ-у, као што су ослобођења за промет који се врши за службене потребе дипломатско-конзуларних представништава страних држава или међународних организација, односно за личне потребе њиховог особља).

Управо из тог разлога, како би се прво разграничили основни појмови у области туризма, а затим утврдила разлика између послова које обавља туристичка агенција, овај текст садржи уводне смернице, док су у посебним чланцима овог броја обрађене специфичности опорезивања и рачуноводственог обухватања:

- јединствене туристичке услуге,
- појединачних услуга које пружају агенције и
- услуга посредовања које врше агенције.

Такође, у посебном тексту приказана су правила издавања рачуна за извршене услуге из угла Закона о ПДВ-у, Закона о фискализацији и Закона о електронском фактурисању.

1 Основни појмови у области туризма

Према одредби члана 3. став 1. тачка 3) Закона о туризму, делатност туристичке агенције је организовање, понуда, продаја и реализовање туристичких путовања, излета и пружање других услуга уобичајених у туристичком промету. У складу са Уредбом о класификацији делатности, између осталог, у сектору N – *Административне и помоћне услужне делатности* налазе се и делатности туристичких агенција. Област 79 – *Делатности њујничких агенција, туристичког оператора, услуге резервације и истраживања делатности*

- 79.1 – *Делатности њујничких агенција и туристичког оператора и*
- 79.9 – *Остале услуге резервације и делатности повезане с њима.*

Група делатности 79.11 – *Делатности њујничких агенција* обухвата агенције примарно ангазоване на продаји путовања, туристичких аранжмана, превоза и услуга смештаја на бази велепродаје или малопродаје појединачним корисницима или пословним клијентима.

ПДВ-а, док по другом основу настаје обавеза обрачуна ПДВ-а.

Када се примљени аванс не враћа путнику, већ се примљена средства користе као авансна уплата за друго путовање (заменско), агенција је у обавези да рефундира иницијално издати фискални рачун и да изда нови фискални рачун *Аванс Продаја*, при чему се као датум пријема аванса наводи датум закључења уговора о заменском путовању. Као начин плаћања може да се наведе друго безготовинско плаћање.

С обзиром на то да је аванс иницијално евидентиран на рачуну 430, из угла рачуноводственог обухватања, нема додатних књижења услед понуде заменског путовања јер се аванс не враћа путнику, већ ће се искористити као авансно плаћање за друго путовање. При томе разлика између продај-

не цене и стварних трошкова новог туристичког путовања може да буде различита од разлике у цени која је утврђена за сторнирано туристичко путовање. У том смислу износ умањења ПДВ-а по основу отказаног путовања не мора да буде идентичан износу обрачунатог ПДВ-а по основу новог (заменског) путовања. Такође, могуће је да се путник определи за неко скупље путовање или могуће је да туристичка агенција од путника захтева додатно (авансно) плаћање за ново (заменско) путовање.

Према нашем мишљењу, евентуални губици које туристичка агенција има због отказивања иницијалног туристичког путовања немају карактер стварних трошкова за ново (заменско) туристичко путовање, будући да ти трошкови немају директне везе са организацијом и реализацијом новог путовања.

ПС

Др Маријана Жиравац Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“

Јединствена туристичка услуга коју пружају туристичке агенције

Обављање туристичких делатности уређено је Законом о туризму („Сл. гласник РС” бр. 17/2019), док је начин опорезивања туристичких услуга ПДВ-ом прописан Законом о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/2004... и 138/2022 – даље: Закон о ПДВ-у). Регистровање и врсте туристичких агенција, врсте послова и услови за обављање послова туристичке агенције, издавање и одузимање лиценце, права и обавезе организатора путовања и путника, као и обавезе туристичких агенција посредника, прописани су одредбама чл. 46–79. Закона о туризму. Према врсти послова које обављају агенције могу да буду организатори и посредници у продаји туристичких путовања.

У претходном чланку у овом броју часописа појашњени су основни појмови у области туризма и разликовање послова које обављају туристичке агенције.

Начин опорезивања услуга које пружају туристичке агенције – обвезници ПДВ-а зависи од начина организације пружања туристичких услуга. Посебан начин опорезивања предвиђен је у члану 35. Закона о ПДВ-а за туристичке агенције – обвез-

нике ПДВ-а које путницима пружају туристичке услуге и у односу на њих иступају у своје име, при чему за организацију путовања примају добра и услуге других обвезника које путници непосредно користе. Опорезивање осталих послова које обављају туристичке агенције, који се не сматрају јединственом туристичком услугом, појашњено је у посебним чланцима у овом броју часописа.

1 Посебан поступак опорезивања из члана 35. Закона о ПДВ-у

У складу са чланом 35. Закона о ПДВ-у туристичком агенцијом, у смислу тог закона, сматра се обвезник који путницима пружа туристичке услуге и у односу на њих иступа у своје име, при чему за организацију путовања прима добра и услуге других обвезника које путници непосредно користе (даље: претходне туристичке услуге). Туристичке услуге које пружа туристичка агенција сматрају се, у смислу истог закона, јединственом услугом. Место промета јединствене туристичке услуге је место у ком пружалац услуга има седиште или сталну

Књижење:

Ред. бр.	Конто	Опис	Дуг.	Потр.
4.	533	Трошкови закупнина	493.500	
	155	Плаћени аванси за услуге у иностранству		280.800
	244	Девизни рачун		212.700
<i>- за уилашу осїайїка дуїа хоїтелу и заїварање авансне уїлаїше</i>				
5.	531	Трошкови транспортних услуга	1.151.500	
	435	Добављачи у земљи		1.151.500
<i>- за факїуру Air Serbia</i>				
6.	539	Трошкови осталих услуга	58.750	
	435	Добављачи у земљи		58.750
<i>- за факїуру їуристїичкої водича</i>				

Агенција затвара рачуне примљених аванса и ПДВ-а у њима и евидентира приход:

Ред. бр.	Конто	Опис	Дуг.	Потр.
7.	4300	Примљени аванси, депозити и кауције	2.470.800	
	4309	ПДВ у примљеним авансима		128.622
	614	Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту		2.342.178
<i>- за їризнавање їрихода їо основу орїанизације їуристїичкої їуїїовања</i>				

Др Маријана Жиравец Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“

Појединачне услуге које пружају туристичке агенције

Многи послови које туристичка агенција обавља опорезују се према општим правилима опорезивања:

- пружање појединачних туристичких услуга које нису део туристичког путовања (продаја путних карата, карата за спортске, културне и друге манифестације, заступање у осигурању, продаја туристичких публикација итд.),
- организовање туристичких путовања која немају карактер јединствене туристичке услуге (услуга смештаја по јединственој цени или туристичко путовање које се реализује искључиво сопственим ресурсима),
- посредовање у продаји јединствене туристичке услуге и појединачних туристичких услуга (о чему су детаљнија појашњења дата у засебном тексту у овом броју часописа),

Дакле, у ситуацијама када туристичка агенција не комбинује две или више туристичких услуга у циљу креирања туристичког путовања, односно када пружа само једну (тзв. појединачну) туристичку услугу путнику – чак и када та услуга има карактер туристичког путовања у смислу Закона о

туризму – промет туристичке услуге опорезује се ПДВ-ом према општим правилима опорезивања.

У највећем броју случајева појединачне туристичке услуге заправо представљају послови и радње у којима се туристичка агенција појављује у улози:

- **посредника** између путника и пружаоца неке услуге из области туризма (нпр. доводи у везу путнике и угоститеље и смештајни објекат),
- **заступника** пружаоца неке услуге (нпр. заступа осигуравајућа друштва у продаји путног осигурања, заступа превознике у продаји путних карата) или
- **заступника** путника (нпр. приликом резервације хотела или карата за спортске догађаје или друге манифестације).

У складу са чланом 52. Закона о туризму („Сл. гласник РС” бр. 17/2019) туристичка агенција (између осталог) може да пружа следеће појединачне туристичке услуге:

- организовање, реализовање и продаја туристичких путовања у земљи и у иностранству – услуга смештаја има карактер туристичког путовања (промет услуге смештаја);

РАЧУНОВОДСТВО

ци Србији сразмерно броју пређених километара, имајући у виду да се само тај део услуге превоза опорезује ПДВ-ом, док остатак није предмет опорезивања (одвија се у иностранству). Претпоставка је да је 25% услуге превоза пружено на територији Републике Србије:

- део накнаде за превоз на територији Републике Србије: $150.000 \times 25\% = 37.500,00$ динара;
- ПДВ на део накнаде за превоз на територији Републике Србије: $37.500 \times 9,0909\% = 3.409$ динара;
- део накнаде за превоз у иностранству који није опорезив ПДВ-ом: $150.000 - 37.500 = 112.500,00$ динара.

Укупан износ ПДВ-а по том аранжману је 28.409,00 динара (25.000 + 3.409).

У фискалном рачуну који издаје путнику агенција исказује:

- износ накнаде за јединствену туристичку услугу уз ознаку Г (0% ПДВ-а) 22.500,00 динара;
- износ опорезивог промета услуге превоза (на територији Републике Србије) уз ознаку Е (стопа ПДВ-а од 10%) 1.875 динара;
- износ услуге превоза који није опорезив ПДВ-ом (део извршен у иностранству) уз ознаку Г (0% ПДВ-а) 5.625 динара.

ПДВ је у фискалном рачуну исказан у износу од 170,45 динара ($1.875 \times 9,0909\%$), док је укупан износ за плаћање 30.000 динара.

У обрасцу ПОПОДВ подаци би се исказивали на следећи начин:

4.1 Туристичке агенције		Утврђивање основице	ПДВ
4.1.1	Накнада коју плаћају путници, укључујући и повећање односно смањење те накнаде	450.000	
4.1.2	Стварни трошкови за претходне туристичке услуге, укључујући и повећање односно смањење тих трошкова	300.000	
4.1.3	Разлика	150.000	
4.1.4	Обрачунати ПДВ		25.000

3. Опорезиви промет добара и услуга који врши обвезник ПДВ-а и обрачунати ПДВ		Општа стопа		Посебна стопа	
		Основица	ПДВ	Основица	ПДВ
3.1	Први пренос права располагања на новоизграђеним грађевинским објектима за који је порески дужник обвезник ПДВ-а који врши тај промет				
3.2	Промет за који је порески дужник обвезник ПДВ-а који врши тај промет, осим из тачке 3.1			34.091	3.409
3.3	Пренос права располагања на грађевинским објектима за који обвезник ПДВ-а који врши тај промет није порески дужник				
3.4	Промет за који обвезник ПДВ-а који врши тај промет није порески дужник, осим из тачке 3.3				
3.5	Повећање основице, односно ПДВ-а				
3.6	Смањење основице, односно ПДВ-а				
3.7	Промет добара и услуга без накнаде				
3.8	Укупна основица и обрачунати ПДВ за промет добара и услуга (3.1 + 3.2 + 3.3 + 3.4 + 3.5 + 3.6 + 3.7)			34.091	3.409
3.9	Накнада или део накнаде који је наплаћен пре извршеног промета и ПДВ обрачунат по том основу (аванс)				
3.10	Укупно обрачунати ПДВ (3.8 + 3.9)				3.409

11. ПРОМЕТ ДОБАРА И УСЛУГА ИЗВРШЕН ВАН РЕПУБЛИКЕ И ДРУГИ ПРОМЕТ КОЈИ НЕ ПОДЛЕЖЕ ПДВ-У		Износ
11.1	Промет добара и услуга извршен ван Републике, са или без накнаде	112.500
11.2	Пренос целокупне, односно дела имовине у складу са чланом 6. став 1. тачка 1) Закона и промет добара и услуга у складу са чланом 6а Закона, са или без накнаде или као улог	
11.3	Промет добара и услуга из члана 6. Закона, осим из тачке 11.2	

Туристичке агенције као посредници

Према члану 52. Закона о туризму („Сл. гласник РС” бр. 17/2019) туристичка агенција може да обавља и послове продаја и посредовање у продаји туристичких путовања. Туристичка агенција посредник углавном пружа само услуге које се не сматрају јединственим туристичким услугама (осим евентуално ако, у складу са чланом 53. Закона о туризму, организује излете, туристичка разгледања и забавне програме, који се сматрају јединственим туристичким услугама). С друге стране, агенције које су организатори туристичког путовања могу да обављају и послове продаје и посредовања у продаји путовања других агенција, домаћих и страних.

У складу са чланом 52. Закона о туризму, туристичка агенција, између осталог, може да обавља и послове посредовања:

- у продаји туристичких путовања;
- у организовању скупова, сајмова, манифестација и спортских приредби;
- у пружању услуга туристичких водича, туристичких пратилаца, локалних туристичких водича и туристичких аниматора;
- у продаји угоститељских услуга, укључујући посредовање при издавању соба и других капацитета за смештај у својини физичког лица;
- у продаји специфичних туристичких услуга;
- у изнајмљивању возила туристима и путницима;
- у продаји путних карата у име и за рачун домаћих и страних превозника.

Независно од тога да ли се посредује при пружању услуге на коју се примењује општи или посебан поступак опорезивања, **промет услуге посредовања увек се опорезује у складу са општим правилима опорезивања**. Одредбама члана 813. Закона о облигационим односима прописано је да се уговором о посредовању посредник обавезује да настоји да пронађе и у везу са налогодавцем доведе лице које би с њим преговарало о закључењу одређеног уговора, а налогодавац се обавезује да му исплати одређену накнаду ако тај уговор буде закључен. Према томе, уговор о посредовању дефинише посредника као лице које доводи у везу два лица ради ступања у непосредан уговорни однос и за то остварује накнаду.

Имајући у виду да је посредник у уговорном односу само с једном од две стране које доводи у везу (само са налогодавцем), и то са оном страном од које остварује накнаду, сматра се да је услуга посредовања пружена оној страни од које је остварена посредничка провизија.

Услуга посредовања има карактер појединачне услуге у смислу члана 15. став 1. тачка 1) Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/2004... и 138/2022 – даље: Закон о ПДВ-у), што значи да се сматра пруженом у тренутку када се заврши (оконча). **Посматрано из перспективе посредника, услуга посредовања окончана је у моменту када посредник стекне право на провизију.**

Према Закону о облигационим односима посредник стиче право на провизију у моменту закључења уговора за који је посредовао. Међутим, уговорне стране су слободне да дефинишу неки други моменат у ком посредник остварује право на провизију (у моменту завршетка туристичког путовања, у моменту наплате накнаде од путника итд.). У том случају промет услуге посредовања наступа када је посредник остварио право на посредничку провизију.

Имајући у виду да се услуга посредовања у области туризма опорезује у складу са општим правилима, по основу набавки добара и услуга туристичка агенција – посредник има право на одбитак претходног пореза у складу са општим условима из чл. 28. и 29. Закона о ПДВ-у.

У укупан промет, као критеријум за одређивање обавезе евидентирања лица као обвезника ПДВ-а, урачунава се опорезив промет. У случају када је промет услуге посредовања промет који је опорезив ПДВ-ом, туристичке агенције стичу статус обвезника ПДВ-а (по сили закона) уколико у последњих дванаест месеци остваре укупан промет добара и услуга у износу већем од 8.000.000 динара. Међутим, провизија по основу услуге посредовања за коју се сматра да је извршена у иностранству (место промета услуге посредовања је иностранство) не урачунава се у износ од 8.000.000 динара.

које се сматра обвезником у смислу члана 12. Закона о ПДВ-у, што даље имплицира да се место промета наведене услуге посредовања одређује према месту седишта примаоца услуге, тј. организатора догађаја. Другим речима, уколико се услуга посредовања пружа организатору конгреса/семинара са седиштем у Србији, место промета услуге посредовања је Србија, па агенција организатору догађаја издаје рачун (за своју провизију) уз обрачун ПДВ-а по стопи од 20%. С друге стране, уколико се услуга посредовања пружа организатору конгреса/семинара са седиштем у иностранству, место промета услуге посредовања је иностранство, па промет услуге посредовања није предмет опорезивања ПДВ-ом.

Треба имати у виду да агенција у описаном случају износ накнаде за котизацију наплаћује у име и за рачун организатора, тако да на тај износ који наплаћује у име и за рачун организатора и преноси организатору не обрачунава ПДВ у складу са чланом 17. став 4. тачка 2) Закона о ПДВ-у, чак и када је услуга посредовања опорезива ПДВ-ом (када се пружа домаћем лицу). Међутим, када агенција врши **продају котизације у своје име**, а не у име и за рачун организатора, мишљења смо да се агенција третира као пружалац услуге, па се место промета услуге одређује према месту где се услуге стварно пружају, односно где се одржава догађај, у складу са чланом 12. став 6. тачка 4) подтачка (1) Закона о ПДВ-у, којим је прописано да се местом промета услуге сматра место где су услуге стварно пружене ако се ради о услугама које се односе на присуствовање културним, уметничким, спортским, научним, образовним, забавним или сличним

догађајима (сајмови, изложбе и др.), укључујући и помоћне услуге у вези са присуствовањем тим догађајима.

Тако нпр. ако агенција у своје име продаје домаћим лицима котизацију за конференцију/семинар који се одржава у иностранству, местом промета услуге сматра се иностранство, док би у случају продаје котизације за догађај у Републици Србији имала обавезу обрачунавања ПДВ-а, без обзира на то да ли тај промет врши домаћим или страним лицима. ПДВ обрачунава се по општој стопи од 20% јер се не ради о присуствовању догађајима из члана 23. став 2. тачка 12) Закона о ПДВ-у, за које је прописана посебна стопа ПДВ-а (промет услуга које се наплаћују путем улазница за биоскопске и позоришне представе, сајмове, циркусе, забавне паркове, концерте (музичке догађаје), изложбе, спортске догађаје, музеје и галерије, ботаничке баште и зоолошке вртове, ако промет тих услуга није ослобођен ПДВ-а).

Уколико туристичка агенција организује туристичко путовање **и том приликом комбинује две или више претходних туристичких услуга**, суштина је у томе да, у смислу ПДВ-а, пружа јединствену туристичку услугу. У том случају организује одлазак на неки професионални скуп, односно семинар у земљи или иностранству, а поред уобичајених претходних туристичких услуга (услуга смештаја и превоза), јавља се и услуга присуствовања на стручном скупу (котизација).

ПС

Редакција

Правила издавања рачуна за промет услуга које пружају туристичке агенције

У складу са чланом 3. Закона о фискализацији („Сл. гласник РС” бр. 153/2020, 96/2021 и 138/2022) предмет фискализације је промет добра и услуга на мало (даље: промет на мало) и примљени аванс за промет на мало. Прометом на мало сматрају се сваки извршени промет добара и пружање услуга физичким лицима, као и сваки промет добара и услуга у **малопродајним** објектима, независно од тога да ли је корисник физичко лице, правно лице

или предузетник, укључујући и промет извршен путем самонаплатних уређаја – аутомата. Мало-продајним објектом сматрају се сваки пословни простор и пословна просторија који се **примарно** користе за промет добара и пружање услуга физичким лицима, као и седиште обвезника фискализације који врши промет на мало преко интернета, путем даљинске трговине.

који прима новац назад својеручно потписује. Копија рефундације издаје се одмах после фискалног рачуна *Прометј Рефундација*, односно *Аванс Рефундација*, и остаје касиру као доказ да је повраћај новца извршен купцу. **Рачун Койија Рефундација са потписом купца издаје се само у случају када се новац враћа на лицу места, с тим што се тада у рачуну *Прометј Рефундација* или *Аванс Рефундација* наводи начин плаћања ГОТОВИНА, док у случају када се новац враћа купцу на картицу или друге безготовинске начине, обвезник фискализације не издаје рачун *Койија Рефундација*.**

Што се тиче накнаде коју агенција задржава као накнаду штете (одустаница), агенција по основу пријема тих новчаних средстава не издаје фискални рачун путнику јер се накнада штете не сматра извршеним прометом.

У случају да услед отказивања путовања агенција путнику понуди (и он прихвати) заменско путовање, пре реализације заменског путовања

организатор путовања, односно посредник са путником закључује нови уговор о организовању путовања, уз сторнирање претходног уговора. Из угла примене Закона о фискализацији, у том случају, према нашем мишљењу, агенција:

- рефундира иницијално издати фискални рачун за примљени аванс (који је дат за иницијално уговорено путовање), односно издаје фискални рачун *Аванс Рефундација*, али истовремено издаје и копију рефундације, као да врши повраћај новца у готовини;

- издаје нови фискални рачун *Аванс Продаја* за наплату аванса за ново – заменско путовање, у ком као начин плаћања наводи „готовина” за износ иницијално плаћеног аванса, док за евентуални остатак за плаћање (уколико је цена заменског путовања виша од цене иницијалног путовања) наводи стварни начин на који ће купац карте извршити уплату те разлике (готовина, платна картица).

Мр Жељко Албанезе

Основни елементи смањења основног капитала друштва са ограниченом одговорношћу

Увод

Након усвајања извештаја о годишњем рачуну за 2022. годину, органи друштва са ограниченом одговорношћу, између осталог, могу да одлуче и о смањењу основног капитала тог друштва. Разлог за тако нешто може да буде покриће губитака или једноставно да се висина основног капитала усклади са обимом пословања који је планиран у наредном периоду.

1 Законске одредбе

Сагласно одредбама **Закона** о привредним друштвима („Сл. гласник РС” бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021 – даље: **Закон**), друштво са ограниченом одговорношћу представља друштво у ком један или више чланова имају уделе у основном капиталу

тог друштва. Основни (регистровани) капитал друштва је новчана вредност уписаних улога чланова друштва.

Сваки члан друштва може да има само један удео у друштву чија је висина сразмерна вредности његовог улога у укупном основном капиталу друштва, осим ако је оснивачким актом при оснивању друштва или једногласном одлуком скупштине одређено другачије. По основу улога у друштво стичу се удели који чине основни капитал друштва. Својство члана друштва стиче се на дан регистрације власништва над уделом у складу са законом о регистрацији.

Основни капитал друштва са ограниченом одговорношћу (даље: друштво) по Закону износи најмање сто динара, осим ако је посебним законом предвиђен већи износ основног капитала за друштва која обављају одређене делатности. **Сагласно члану 147. Закона основни капитал дру-**

- уписани неновчани капитал: _____ динара, унети неновчани капитал: _____ динара (навести опис неновчаног капитала);
што износи _____% удела у укупном основном капиталу Друштва.

Члан _____ (име и презиме/пословно име), улица _____ бр. _____, _____ (пребивалиште/седиште), ЈМБГ/МБ _____ :

- уписани новчани капитал: _____ динара, уплаћени новчани капитал: _____ динара;

- уписани неновчани капитал: _____ динара, унети неновчани капитал: _____ динара;

што износи _____% удела у укупном основном капиталу Друштва.

Члан 4.

Одлука о смањењу основног капитала друштва региструје се у складу са Законом о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре (даље: закон о регистрацији).

Напомена: Одлука о смањењу основног капитала региструје се у складу са законом о регистрацији најкасније у року од три месеца од дана доношења. Одлука о смањењу основног капитала која није регистрована у складу са законом о регистрацији је ништава.

Члан 5.

Основни капитал друштва сматра се смањеним на дан регистрације смањења основног капитала у складу са законом о регистрацији.

Одлуку потписује, уз обавезно навођење имена, презимена и функције:

* у једночланом друштву једини члан (уколико је једини члан друштва јавно лице, одлуку потписује регистровани заступник једног јавног лица);

* у двочланом друштву са једнаким уделитема чланова оба члана (осим ако је на именованој седници скупштине присустан само један члан);

* у вишечланом друштву на редовним, ванредним и именованим седницама скупштине председник скупштине, а одлуке донете ван седнице скупштине сви чланови друштва.

3.2 Смањење капитала уз примену одреби о заштити поверилаца

У случају смањења капитала уз примену одреби о заштити поверилаца поступак смањења спроводи се у два корака.

1) први корак: регистрација и објава одлуке о смањењу капитала у непрекидном трајању од три месеца, почев од дана регистрације, уз подношење:

- регистрационе пријаве за регистрацију и објаву одлуке о смањењу основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу (на обрасцима Агенције),

- одлуке скупштине друштва о смањењу капитала (не старије од три месеца) и

- доказа о уплати накнаде за промену података;

2) други корак: смањење капитала настало спровођењем објављене одлуке о смањењу, уз подношење:

- регистрационе пријаве смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу,

друштва насталог спровођењем одлуке о смањењу капитала (на обрасцима Агенције),

- изјаве надлежног органа друштва да су сва потраживања поверилаца обезбеђена односно измирена, тј. да ти повериоци у прописаном року нису поднели тужбу надлежном суду, односно доказ да је суд одбио да се наложи установљење обезбеђења тих поверилаца, и

- доказа о уплати накнаде за промену података.

Одлука о смањењу капитала уз примену одреби о заштити поверилаца обавезно садржи позив повериоцима да пријаве своја потраживања ради обезбеђења тих потраживања.

Основни капитал друштва сматра се смањеним на дан регистрације у Регистру привредних субјеката.

ПС

Последице брисања друштва из Регистра у случају принудне ликвидације и одговорност контролног члана друштва

У делу у ком је регулисана принудна ликвидација Закон о привредним друштвима показује одређене мањкавости, које се огледају у могућности злоупотреба и избегавања „неповољних” одредби, па је аутор указао на тај проблем у овом тексту.

Законом о привредним друштвима, чланом 548, прописано је какве су последице брисања друштва из Регистра привредних субјеката (даље: Регистар) у случају принудне ликвидације. Тим чланом одређено је да имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделитема у капиталу друштва, док се, у случају ортакског друштва које нема капитал, расподељује на једнаке делове између ортака. Након брисања друштва из Регистра привредних субјеката чланови брисаног друштва одговарају за обавезе друштва до висине вредности примљене имовине.

Изузетно, контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва одговарају неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из тог регистра. Потраживања поверилаца друштва према контролном члану и контролном акционару застаревају у року од три године од дана брисања друштва из Регистра.

Дакле, Закон је прописао да чланови и акционари привредних друштава која су брисана из Регистра практично преузимају имовину друштва сразмерно проценту удела или броју акција. Сразмерно преузетом делу они имају и обавезе, тако да повериоци друштва које је брисано из Регистра могу да се наплате од чланова друштва, али само до висине вредности имовине коју су чланови друштва преузели, а не преко тога. То је сличан вид одговорности оном који наследник има за оставиоачеве дугове, с тим што наследник може да се одрекне наслеђа, док то није случај са чланом услед принудне ликвидације брисаног друштва на ког имовина друштва прелази по сили закона.

Изузетке представљају контролни члан друштва с ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва, који одговарају неограничено солидарно, што значи да обавезе друштва постају њихове личне обавезе, слично као што предузетник одговара за обавезе преузете током обављања предузетничке делатности и након брисања из Регистра. Интенција законодавца је да тиме избегне да се намерним проузроковањем принудне ликвидације друштва лица која без дилеме имају кључну улогу у доношењу одлука у скупштини ослободе од дугова према повериоцима друштва.

Међутим, Закон о привредним друштвима у члановима којима регулише принудну ликвидацију друштва не прецизира шта је у ствари контролни члан друштва. Појам контролног члана / акционара друштва Закон о привредним друштвима регулише у одредби члана 62, којом је одређено ко су повезана лица. Према тој одредби већинско учешће у основном капиталу постоји ако једно лице самостално или са другим лицима која са њим делују заједно поседује више од 50% права гласа у друштву. Контрола подразумева право или могућност једног лица, самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, да врши контролни утицај на пословање другог лица путем учешћа у основном капиталу, уговора или права на именовање већине директора, односно чланова надзорног одбора.

Истим чланом прописано је још и да се сматра да је одређено лице контролни члан друштва увек када то лице самостално или са повезаним лицима поседује већинско учешће у основном капиталу друштва. Повезаним лицем у смислу наведеног закона, у односу на одређено физичко лице, сматра се:

- 1) његов крвни сродник у правој линији, крвни сродник у побочној линији закључно са трећим степеном сродства, супружник и ванбрачни партнер лица;
- 2) његов супружник и ванбрачни партнер и њихови крвни сродници закључно са првим степеном сродства;

јасно назначена имовина – контролни удео или акције.

Међутим, и поред датих законских одредби којима се обавезује контролни члан да неограничено солидарно одговара, могуће су злоупотребе, као и намерно проузроковање принудне ликвидације без одговорности контролног члана. То је свакако случај када контролног члана и нема. Такође, контролни члан може да се „ослободи” удела или акција у делу изнад 50%, рецимо преносом тог дела на друго правно и физичко лице,

које, сходно одредбама Закона, са преносиоцем не може да се доведе у везу, а како би сваки члан или акционар имао мање од 50% удела или акција, последично ниједан од њих не би могао да се сматра контролним чланом или акционаром. И овде, као и у многим другим примерима, Закон о привредним друштвима показује мањкавости, које се огледају у великој могућности злоупотреба и избегавања „неповољних” одредби, па би тај закон у поменути деловима свакако требало изменити и допунити.

ПС

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблагоприятно плаћене јавне приходе и за неблагоприятно плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција *Моје каматне стоје*, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблагоприятно плаћене јавне приходе, на неблагоприятно плаћен царински дуг и неблагоприятно плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

За препоруку и групе информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

ИТ делатност – порески и девизни аспект пословања

Делатност која је последњих година у експанзији свакако је ИТ. Природно све већи број питања добијамо од претплатника који послују управо у тој области. Иако за ИТ делатност не постоје неке специфичности, већ се примењују општа правила опорезивања, намера нам је да у овом чланку направимо обједињени преглед пореског и девизног аспекта пословања.

У оквиру ИТ делатности услуге које се пружају су разноврсне. Између осталог, то су развој софтвера, продаја софтвера, давање софтвера на коришћење, модификација и унапређење истог, услуге техничке подршке и слично.

Чланом 2. Закона о ауторском и сродним правима („Сл. гласник РС” бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 и 66/2019) дефинисано је **ауторско дело** као оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Ауторским делом сматрају се, између осталог, и **рачунарски програми** са пратећом техничком и корисничком документацијом у било ком облику изражавања, укључујући и припремни материјал за израду и др., **као писана дела**. Дакле, у правном систему Републике Србије (даље: РС) рачунарски програми су ауторска дела (**интелектуална својина**), а не индустријска својина.

У оквиру чланка појаснићемо у којим случајевима постоји обавеза обрачуна пореза по одбитку, а у којим не, како се одређује место промета услуга и у ком тренутку настаје обавеза обрачуна ПДВ-а. Такође, у случају ангажовања програмера физичких лица, указаћемо на порески третман из угла пореза на доходак грађана, а на крају и на одређене специфичности из угла девизних прописа.

1 Порез на добит по одбитку

Према члану 40. став 1. тачка 2) Закона о порезу на добит правних лица („Сл. гласник РС” бр. 25/2001, 80/2002, 80/2002... 86/2019, 153/2020 и 118/2021 – даље: ЗПДПЛ), уколико међународним

уговором о избегавању двоструког опорезивања није друкчије уређено, порез на добит по одбитку по стопи од 20% обрачунава се и плаћа на приходе које оствари **нерезидентно правно лице** од резидентног правног лица по основу накнада од ауторског и сродних права и права индустријске својине (даље: ауторска накнада).

Чланом 104. Закона о порезу на доходак грађана („Сл. гласник РС” бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002... 138/2022, 144/2022 и 6/2023 – даље: ЗПДГ) прописано је да **предузетник који води пословне књиге** обрачунава и наплаћује порез по одбитку на приходе које остварује правно лице у складу са законом којим се уређује порез на добит правних лица. Дакле, када су у питању ауторске накнаде и предузетник који исплаћује приход нерезидентном правном лицу, у обавези је да обрачуна и обустави порез на добит по одбитку.

У вези са обавезом предузетника паушалца да на приходе из члана 40. ЗПДПЛ, које исплаћује нерезидентном правном лицу, обрачунава и плаћа порез на добит по одбитку, указујемо на (спорно) Мишљење Министарства финансија бр. 011-00-171/2022-04 од 20. 4. 2022. године. Када је прималац прихода нерезидентно физичко лице, не обрачунава се порез на добит по одбитку. Сходно члану 40. став 4. ЗПДПЛ, изузетно од става 1. тог члана, на приходе које оствари нерезидентно правно лице из јурисдикције са преференцијалним пореским системом по основу ауторских накнада, као и накнада по основу услуга, без обзира на место њиховог пружања или коришћења, односно место где ће бити пружене или коришћене, обрачунава се и плаћа порез по одбитку по стопи од 25%. Да ли је нерезидентно правно лице из тзв. пореског раја, проверава се увидом у Правилник о Листи јурисдикција са преференцијалним пореским системом („Сл. гласник РС” бр. 122/2012, 104/2018 и 161/2020).

Према члану 71. ЗПДПЛ порез по одбитку на приходе из члана 40. ставови 1. и 4. наведеног закона за сваког обвезника и за сваки појединачно остварени односно исплаћени приход исплатилац обрачунава, обуставља и уплаћује на прописане рачуне **у року од три дана од дана када је приход**

► лиценци за дистрибуцију и/или репродукцију оригинала или прототипова, као и права везаних за те производе (штампање књига, производња рачунарских програма, звучних записа и сл., накнаде за живо извођење уметничких дела, те за њихово телевизијско, кабловско или сателитско емитовање).

■ 302 – **Рачунарске услуге** – услуге повезане с хардвером, софтвером, базама података и сл., које се обављају између резидената и нерезидената, која укључује:

► продају/куповину, развој, продукцију, испоруку и документовање посебних нестандардизованих рачунарских програма (укључујући и оперативне системе направљене по наруџбини),

► продају/куповину стандардизованих рачунарских програма који нису прибављени преко чврстих медија, односно који су преузети преко интернета,

► прибављање стандардизованих рачунарских програма са ограниченим трајањем права коришћења преко чврстих медија (дискета или диск),

► активности повезане с базама података,

► израду рачунарских програма,

► саветовања у области рачунарства,

► поправку рачунарске опреме и сл.

Не укључује:

► трошкове рачунарске обуке (укључено у 816 – *Услуге из области образовања и науке*),

► накнаде за ауторска права (укључено у 301 – *Права индустријске својине (пајентни и робни жигови)*),

► накнаде за лиценце (укључено у 412 – *Накнаде за лиценце*).

■ 770 – **Купопродаја патената, лиценци и друге нематеријалне имовине**, која укључује:

► плаћање накнаде за концесије, интернет домене, гудвил и сл.,

► међународне трансфере професионалних спортиста и сл.,

► продају, односно куповину виртуелних валута.

Што се тиче девизног аспекта ИТ делатности, потребно је указати и на могућност прописану чланом 34. став 2. тачка 10) ЗДП, сходно ком се **плаћање, наплаћивање и пренос у РС могу вршити и у девизама по основу купопродаје софтвера и других дигиталних производа на интернету, који се испоручују искључиво путем телекомуникационих, дигиталних или информационо-технолошких уређаја, под условом да се плаћање врши коришћењем платне картице или електронског новца преко пружаоца платних услуга са седи-**

штем у РС. Наведено представља изузетак од општег правила да се плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и између резидената и нерезидената у РС врши у динарима. Дакле, услови за примену наведеног изузетка су:

► предмет купопродаје могу да буду само софтвер и други дигитални производи;

► купопродаја предмета може да се обавља само на интернету;

► испорука предмета купопродаје мора да буде искључиво путем телекомуникационих, дигиталних или информационо-технолошких уређаја;

► плаћање у девизама по датом основу може да се изврши само платном картицом или електронским новцем;

► платна трансакција мора да се обави преко пружаоца платних услуга са седиштем у РС.

Члановима 59, 61. и 62. ЗДП прописане су новчане казне за прекршај резидента – правног лица, огранка страног правног лица, банке и нерезидента – правног лица, као и за одговорна лица у тим субјектима, за резидента – предузетника и резидента – физичко лице:

► ако платни промет са иностранством обавља супротно члану 32. ст. 1. и 2. наведеног закона;

► ако обави платни промет са иностранством по текућим и капиталним пословима супротно Одлуци о условима и начину обављања платног промета са иностранством (члан 32. став 8);

► ако плаћање, наплату и пренос у РС изврши супротно члану 34. истог закона.

Сходно члану 64. ЗДП, за прекршај из члана 59–63. тог закона, поред новчане казне, изрећи ће се и заштитна мера одузимања предмета који су употребљени или су били намењени за извршење прекршаја или су настали извршењем прекршаја. Изузетно од одредбе става 1. поменутог члана, може да се изврши делимично одузимање предмета који су употребљени или су били намењени за извршење прекршаја или су настали извршењем прекршаја, ако побуде или друге околности под којима је прекршај извршен указују на то да није оправдано да се предмет одузме у целини. Заштитна мера из става 1. датог члана може да се изрекне и ако казна за прекршај није изречена, ако поступак за прекршаје не може да се води јер је учинилац био недоступан или непознат органу надлежном за вођење поступка или ако је учинилац у време извршења прекршаја био малолетан, или због постојања других законских сметњи.

Др Маријана Жиравац Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“

Промет добара и услуга повезаном лицу: основица за обрачун ПДВ-а и начин издавања електронске фактуре, односно фискалног рачуна

Једна од измена у Закону о порезу на додату вредност, која је извршена у децембру 2022. године, јесте додавање члана 17б, којим се уређује одређивање основице за обрачун ПДВ-а приликом промета са повезаним лицима. Коментар наведених измена дат је у чланку „Измене и допуне Закона о ПДВ-у са посебним освртом на нова правила за остваривање права на одбитак претходног пореза по основу примљене електронске фактуре“ у броју 1/2023, на стр. 9.

У овом чланку размотрена је примена члана 17б Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС“ бр. 84/2004... и 138/2022 – даље: Закон о ПДВ-у), након чега су дате смернице у вези са издавањем електронске фактуре, односно фискалног рачуна за промет извршен повезаном лицу, на ком се основица за ПДВ утврђује у складу са наведеним чланом Закона о ПДВ-у, као и за књижење предметне трансакције.

1 Одређивање основице за обрачун ПДВ-а приликом промета добара односно услуга повезаним лицима

У складу са одредбама новог члана 17б закона о ПДВ-у, приликом промета добара односно услуга између лица која се сматрају повезаним лицима у смислу наведеног закона, **уз накнаду која је нижа од тржишне вредности, при чему стицалац нема право на одбитак претходног пореза у потпуности**, основицом се сматра тржишна вредност тих добара односно услуга без ПДВ-а. Дакле, да би постојала обавеза примене тржишне вредности у складу са одредбама члана 17б Закона о ПДВ-у, кумулативно морају да буду испуњена три услова:

1. да се ради о промету добара или услуга између повезаних лица;
2. да се промет врши **уз накнаду** која је нижа од тржишне вредности;
3. да стицалац (лице којем се врши промет) **нема** право на одбитак претходног пореза **у потпуности**.

Другим речима, дата одредба неће се примењивати уколико је у питању трансакција између повезаних лица уз накнаду која је нижа од тржишне вредности, поводом које прималац у потпуности има право на одбитак претходног пореза.

Према образложењу предлагача Закона о изменама, приликом промета добара или услуга између лица између којих постоји одређени лични или пословни однос догађа се да се накнада за извршени промет одреди у износу нижем од тржишне вредности тих добара или услуга. Наведено поступање нема ефекат по основу ПДВ-а ако стицалац има право да обрачунати ПДВ у потпуности одбије као претходни порез. Међутим, ако стицалац нема право да обрачунати ПДВ у потпуности одбије као претходни порез, тада долази до неоправданог умањења прихода по основу ПДВ-а, с обзиром на то да је ПДВ обрачунат на основицу која није одређена у складу са тржишним условима. Примера ради, ако малопродајна цена телевизора износи 60.000 динара (основица - 50.000 и ПДВ - 10.000), а обвезник ПДВ-а – малопродавац прода тај телевизор запосленом по цени од 48.000 динара (основица - 40.000 и ПДВ - 8.000), у том случају долази до умањења основице и обрачунатог ПДВ-а, па самим тим и до умањења прихода по основу ПДВ-а у износу од 2.000 динара.

1.1 Ко се сматра повезаним лицима из угла примене Закона о ПДВ-у

Повезаним лицима у смислу поменутог закона сматрају се:

- повезана лица у складу са законом којим се уређује порез на добит правних лица,
- лица у вези са којима постоје породичне или друге личне везе, управљачке, власничке, чланске, финансијске или правне везе, **укључујући однос између послодавца и запосленог, односно чланова породичног домаћинства запосленог** одређеног сходно члану 56а став 6. тог закона.

О повезаним лицима из члана 59. Закона о порезу на добит правних лица подробнија објашњена

ПОРЕЗИ

мања из става 1. тог члана, осим хартија од вредности, представља:

- 1) номинална вредност бонова и новчаних потврда,
- 2) цена која би се постигла продајом робе на тржишту,
- 3) накнада која би се постигла на тржишту за услугу, односно погодност која се чини обвезнику,
- 4) новчана вредност покривених расхода, увећана за припадајући порез и доприносе за обавезно социјално осигурање које из зараде плаћа запослени (даље: припадајуће обавезе из зараде).

У складу са чланом 14. став 9. ЗПДГ цену, висину накнаде, односно новчану вредност из става 4. т. 2)–4) наведеног члана утврђује исплатилац зараде у моменту када се давање врши.

Пример: Продаја робе запосленом по цени нижој од тржишне – обрачун зараде

Послодавац (малопродавац) својим запосленима одобрава попусте (запосленичка картица за бонусе) приликом сваке куповине у његовим малопродајним објектима.

Запосленом је роба тржишне вредности од 1.200 динара (са ПДВ-ом од 20%) продата за 840 динара (са ПДВ-ом од 20%).

С обзиром на то да је послодавац свом запосленом пружио погодност која се, из угла примене члана 14. ЗПДГ, сматра зарадом, износ од 360 динара (колико је запослени мање платио за робу која вреди 1.200 динара) брутира (360/0,701) и урачунава у обрачун зараде тог запосленог.

Пример обрачуна зараде:

Ред. бр.	Опис	Износ
1.	Бруто зарада запосленог по основу обављеног рада и временаведеног на раду	80.000,00
2.	Нето вредност учињене погодности	360,00
3.	Бруто износ погодности (ред. бр. 2 : 0,701)	513,55
4.	Укупна бруто зарада – увећана за износ погодности (ред. бр. 1 + ред. бр. 3)	80.513,55
5.	Пореско ослобођење на зараде	21.712,00
6.	Порез (ред. бр. 4 - ред. бр. 5) × 10%	5.880,16
7.	Доприноси на терет запосленог (ред. бр. 4 × 19,9%)	16.022,20
8.	Доприноси на терет послодавца (ред. бр. 4 × 15,15%)	12.197,80
9.	Нето примање заједно са датом погодности (ред. бр. 4 - ред. бр. 6 - ред. бр. 7)	58.611,20
10.	Нето зарада запосленог за исплату (ред. бр. 9 - ред. бр. 2)	58.251,20
11.	Обустава из нето по основу одобрене погодности	360,00

Књижење продаје:

Ред. бр.	Кonto	Опис	Дуг.	Потр.
1.	243	Благајна	840	
	476	Обавезе за ПДВ по основу продаје за готовину		140
	604	Приходи од продаје робе на домаћем тржишту		700
<i>- по издатој фискалном рачуну</i>				
	470	Обавезе за ПДВ по основу продаје за готовину		60
	604	Приходи од продаје робе на домаћем тржишту		-60
<i>- за годишњи обрачун ПДВ-а у складу са чланом 176 Закона о ПДВ-у</i>				

Књижење зараде:

Ред. бр.	Кonto	Опис	Дуг.	Потр.
1.	520	Трошкови зарада и накнада зарада (бруто)	80.513,55	
	450	Обавезе за нето зараде и накнаде зарада, осим накнада зарада које се рефундирају		58.611,20
	451	Обавезе за порез на зараде и накнаде зарада на терет запосленог		5.880,16
	452	Обавезе за доприносе на зараде и накнаде зарада на терет запосленог		16.022,20
	521	Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	12.197,80	
	453	Обавезе за порезе и доприносе на зараде и накнаде зарада на терет послодавца		12.197,80
	450	Обавезе за нето зараде и накнаде зарада, осим накнада зарада које се рефундирају	360,00	
	469	Остале обавезе		360,00
<i>- за обрачун зараде</i>				
2.	469	Остале обавезе	360,00	
	604	Приходи од продаје робе на домаћем тржишту		360,00
<i>- за евиденцирање давања</i>				

Као што се види, епилог наведене трансакције је у томе да је продавац (послодавац) исказао приходе од продаје робе у износу од 1.000 динара, колика је „пуна” продајна цена наведеног артикла, само је запослени из својих личних средстава платио 840 динара (део плаћеног износа који се односи на основицу износи 700 динара), док је послодавац из својих средстава покрио остатак (300 динара основице и 60 динара додатно обрачунаог ПДВ-а).

Износи акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) Закона о акцизама – у примени од 1. маја 2023. године

Одредбама члана 17. став 2. Закона о акцизама прописано је да, у случају раста цене сирове нафте на светском тржишту, који негативно утиче на макроекономску стабилност у земљи, Влада привремено може да смањи износе акциза из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) наведеног закона (оловни и безоловни бензин и гасна уља – дизел-гориво), утврђене у складу са тим законом, за износе за које су повећане цене тих деривата нафте, с тим што такво умањење не може да буде веће од 20% последњих објављених износа акциза, усклађених према ставу 1. истог члана.

У периоду од марта 2022. године од 30. априла 2023. године Влада Републике Србије последње важеће усклађене износе акцизе на наведене деривате нафте смањивала је од 20% до 5%, у зависности од периода примене. Одлуком о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) Закона о акцизама („Сл. гласник РС” бр. 15/23, 25/23), која је у примени од 1. марта 2023, због повећања произвођачких цена деривата нафте услед раста цене сирове нафте на светском тржишту привремено су смањени износи акциза на оловни бензин, безоловни бензин и гасна уља, утврђени у складу са Законом о акцизама, тако да су износили:

- 58,43 дин./л. за оловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 50 00);
- 54,95 дин./л. за безоловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 41 00, 2710 12 45 00, 2710 12 49 00 и 2710 20 90 11);
- 56,51 дин./л. за гасна уља (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 19 43 00, 2710 19 46 00, 2710 19 47 00, 2710 19 48 00, 2710 20 11 00, 2710 20 16 00 и 2710 20 19 00).

Наведена одлука примењивала се почев од 1. марта 2023. године **закључно са 30. априлом 2023. године**. С обзиром на то да, након истека тог рока, 30. априла 2023. године неће бити донета нова

Одлука о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) Закона о акцизама), износи акцизе на:

- оловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 50 00),
- безоловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 41 00, 2710 12 45 00, 2710 12 49 00 и 2710 20 90 11) и
- гасна уља (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 19 43 00, 2710 19 46 00, 2710 19 47 00, 2710 19 48 00, 2710 20 11 00, 2710 20 16 00 и 2710 20 19 00), **враћају се на износ акцизе пре смањења – у периоду од 15. 2. 2021. до 10. 3. 2022. године.**

Износи акциза на деривате нафте последњи пут су усклађени 15. 2. 2021. године, па су се ти износи примењивали закључно са 10. 3. 2022. године, од када се примењује Одлука о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. т. 1), 2) и 3) Закона о акцизама. Последње усклађивање износа акциза извршено је 15. фебруара 2021. године, а последњи важећи усклађени износи акциза на наведене производе су:

1) Оловни бензин	61,50 дин./л.
2) Безоловни бензин	57,84 дин./л.
3) Гасна уља – дизел-гориво	59,48 дин./л.

У складу са наведеним, од 1. маја 2023. године примењиваће се последњи усклађени износи акцизе (од 15. фебруара 2021. године), односно на:

- оловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 50 00) – 61,50 дин./л.;
- безоловни бензин (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 12 41 00, 2710 12 45 00, 2710 12 49 00 и 2710 20 90 11) – 57,84 дин./л.; и
- гасна уља (тарифне ознаке номенклатуре ЦТ: 2710 19 43 00, 2710 19 46 00, 2710 19 47 00, 2710 19 48 00, 2710 20 11 00, 2710 20 16 00 и 2710 20 19 00) – 59,48 дин./л.

Подношење пореске пријаве ПДП за измену аконтација пореза на добит

Правна лица обрачунавају и плаћају аконтације пореза на добит за 2023. годину аконтативно, на основу утврђене добити из 2022. године. Услед промене у пословању обвезника често се догађа да обвезници током године плаћају веће или мање износе аконтације него што ће бити утврђена коначна обавеза у пореској пријави за текућу годину. Управо зато обвезницима је омогућено да током године поднесу нову (периодичну) пореску пријаву и да у њој утврде нови износ аконтације који више одговара очекиваној добити. Таква могућност свакако је интересантна за обвезнике код којих је у 2023. години дошло до значајног смањења прихода у односу на 2022. годину. С друге стране, обвезници код којих је дошло до значајних повећања прихода у току 2023. године, у односу на претходну, 2022. годину, могу, али није им у интересу да поднесу периодични порески биланс и пореску пријаву ради измене месечне аконтације пореза.

1 Законски основ за измену аконтације

У члану 68. Закона о порезу на добит правних лица („Сл. гласник РС” бр. 25/2001... и 118/2021 – даље: Закон) прописано је да, ако у текућој години дође до значајнијих промена у пословању обвезника, промене пореских инструмената или других околности које битно утичу на висину месечне аконтације пореза, порески обвезник **по подношењу пореске пријаве из члана 63. став 1. тог закона** може да поднесе пореску пријаву са пореским билансом, у којој ће исказати податке од значаја за измену месечне аконтације и обрачунати њену висину, и то најкасније у року од тридесет дана по истеку периода за који се саставља порески биланс. Другим речима, обвезник у новој пријави неће више утврђивати аконтације на основу добити из претходне године, већ на основу добити утврђене у пореском билансу **за период који сам одреди у текућој години**. При томе, такво самостално одређивање периода за који се сачињава периодични порески биланс има одређена ограничења:

■ Пореска пријава може да се поднесе у текућој календарској години искључиво након што је утврђе-

на коначна обавеза у годишњој пореској пријави. На пример, пријава за измену аконтације не може да се поднесе у мају уколико ће коначна пореска пријава бити поднета у јуну.

■ За сврху измене аконтације пореза на добит обвезник не може да састави порески биланс за порески период за који је у моменту подношења пореске пријаве протекло више од тридесет дана. На пример, уколико обвезник подноси пореску пријаву за измену аконтације у јуну 2023. године, порески период за који се утврђује нови износ аконтације мора да буде од јануара до маја (не може да буде од јануара до априла).

Порески обвезник може да започне плаћање аконтације у складу са измењеном пријавом за месец у ком је пријава поднета, и то почев од првог дана наредног месеца у односу на месец у ком је пријава поднета.

Према томе, уколико је обвезник изабрао да нови порески период за измену аконтације буде јануар–мај 2023. године, има право да најкасније до 30. јуна поднесе измењену пријаву. Плаћање аконтације у складу са том пријавом обвезник може да започне за месец у ком је пријава поднета (за јун) почев од првог дана наредног месеца у односу на месец у ком је пријава поднета, док је прва аконтација коју би обвезник (у конкретном случају) требало да плати аконтација за јун, која се плаћа до 15. јула текуће године. Након истека наведеног рока обвезник неће моћи да поднесе пријаву за тај период, али ће моћи да изради порески биланс за нови период, нпр. јануар–јун, као и да у року од тридесет дана поднесе измењену пријаву.

2 Услови и начин измене месечне аконтације пореза на добит

Измена месечних аконтација вршиће се најчешће из следећих разлога:

■ ако је у току 2023. године дошло до промена у пословању због којих је остварена нижа месечна опорезива добит у односу на опорезиву добит (у

5 Плаћање измењеног износа аконтације

Приликом измене месечних аконтација обвезник мења висину аконтација и почиње уплату за наредни период тако утврђених аконтација у складу са Законом (од првог дана наредног месеца у односу на месец у ком је пријава поднета), при чему, као што је већ наведено, не обрачунава разлику у односу на до тада плаћане аконтације у току године. При томе, порески обвезник не може да започне плаћање измењених аконтација у месецу у ком је пријава поднета, већ тек од наредног месеца у односу на месец у ком је пријава поднета.

Министарство финансија је у вези са тим објавило Мишљење бр. 430-07-263/2011-04 од 17. 5. 2011. године, у ком је констатовано следеће:

Плаћање аконтације у складу са пореском пријавом за измену месечне аконтације, обвезник може започети за месец у коме је пријава поднета, и то почев од првог дана наредног месеца у односу на месец у коме је пријава поднета (члан 68. став 2. Закона).

До почетка плаћања аконтације, у складу са пореском пријавом из члана 68. Закона, обвезник плаћа аконтације у висини месечне аконтације коју је утврдио у пореској пријави за претходну годину, односно претходни порески период, при чему се почетком плаћања месечних аконтација, утврђених на начин прописан чланом 68. Закона, не врши корекција до тада плаћених аконтација.

6 Измена месечне аконтације пореза више пута у току пореског периода

Чланом 68. Закона није прописано ограничење за подношење пореске пријаве за измену месечне аконтације. Према томе, обвезник који је нпр. за период 1. 1 – 31. 3. саставио порески биланс и поднео пореску пријаву за измену месечне аконтације, може да одлучи да у току 2023. године поново поднесе пореску пријаву за нову измену месечне аконтације уколико су испуњени услови из члана 68. Закона. У том случају обвезник саставља порески биланс за период од 1. 1. 2023. године до дана завршетка пореског периода за који саставља порески биланс (нпр. 1. 1 – 30. 6. 2023. године, а не 1. 4 – 30. 6. 2023. године), јер се утврђивање односно измена месечних аконтација односи на порески период који обухвата 2023. годину, као да претходних измена није ни било (измена месечних аконтација увек се односи на порески период од почетка године, а не на неки међупериод).

Приликом нове измене месечних аконтација обвезник започиње уплату тако утврђених аконтација, у складу са Законом, од првог дана наредног месеца у односу на месец у ком је пријава поднета, при чему не обрачунава разлику у односу на до тада плаћане аконтације у току године. Према томе, у зависности од тога за који период су поднети пореска пријава и порески биланс, обвезник наставља са уплатом новоутврђених износа аконтација, без обрачуна разлике за до тада плаћене аконтације.

Електронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК“ представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства, пореза, буџетског рачуноводства, зарада, плата и других личних примања и пословних финансија. Наменен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у јавном и приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издавајемо: Рачуноводство, Порези, Буџетски корисници, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 1.400 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За претплату и групе информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Сезонски послови – радно ангажовање и исплата накнаде за рад

Почели су сезонски радови у привредним и пољопривредним делатностима, као и у сектору услуга, тако да у наставку текста подсећамо на основне карактеристике запошљавања и плаћања „сезонаца”. Оно се спроводи применом **Закона о поједностављеном радном ангажовању на сезонским пословима у одређеним делатностима** („Сл. гласник РС” бр. 50/2018 – даље: Закон), којим је уређен поједностављен начин радног ангажовања лица и плаћања пореза и доприноса за рад на пословима који су сезонског карактера у појединим делатностима.

1 Основне законске одредбе

Које делатности обухвата Закон?

У складу са Законом делатности за које могу да се ангажују радници су у **сектору пољопривреде, шумарства и рибарства**, а дефинисане су у Уредби о класификацији делатности („Сл. гласник РС” бр. 54/2010). Ту се сврставају:

- 01.1 – Гајење једногодишњих и двогодишњих биљака,
- 01.2 – Гајење вишегодишњих биљака,
- 01.3 – Гајење садног материјала,
- 01.4 – Узгој животиња,
- 01.5 – Мешовита пољопривредна производња,
- 01.6 – Услугне делатности у пољопривреди и делатности после жетве,
- 02.1 – Гајење шума и остале шумарске делатности,
- 02.2 – Сеча дрвећа и
- 02.3 – Сакупљање шумских плодова.

Као што се види, Законом је дефинисано да се поједностављено радно ангажовање на сезонским пословима једино односи на сектор пољопривреде, шумарства и рибарства, тако да послодавци који ангажују сезонске раднике на другим пословима, на пример грађевинским или угоститељским, то могу да чине само у складу са Законом о раду.

За које делатности Законом није предвиђено да се ангажују сезонски радници?

Законом је прописано да послодавци који обављају следеће делатности у сектору пољопривреде, шумарства и рибарства не могу да ангажују сезонске раднике у складу са тим законом за:

- 01.7 – Лов, траперство и одговарајуће услужне делатности,
- 02.4 – Услугне делатности у вези са шумарством,
- 03.1 – Риболов и
- 03.2 – Аквакултуру.

Која врста послова представља сезонске послове?

Сезонски послови су они који се обављају само у одређено време током године, као што су: припрема земљишта, садња, сетва, жетва; заштита биља; управљање пољопривредним машинама (трактор, комбајн и сл.); резивање; пресађивање и проређивање; шишање/стрижа; испаша, нега стоке и други послови у сточарству; брање јагодастог воћа; брање јабучастог воћа; брање коштичавог воћа; брање језграстог воћа; брање и вађење повртарских култура; хортикултура; сакупљање дивљих плодова; сеча стабала; уништавање штеточина; чишћење, љуштење, сортирање, паковање, складиштење; брање дувана и остало.

Ко може да буде сезонски радник?

По законској дефиницији **сезонски радник је лице које послодавац ангажује за обављање сезонских послова уз новчану накнаду за рад** (даље: накнада за рад). То значи да они који раде без накнаде за рад нису сезонски радници. Када је послодавац физичко лице – носилац или члан породичног пољопривредног газдинства који се бави пољопривредном производњом (послодавац пољопривредник), он без накнаде може да ангажује комшије, пријатеље или рођаке да му помогну око садње, сетве, сортирања или других сезонских послова у пољопривреди, при чему се такав ангажман не сматра сезонским радом у смислу Закона. Дакле, у складу са Законом, осим незапосленог лица, **сезонски радник може да буде и:**

Приликом одјаве сезонског радника треба имати у виду следеће карактеристике (члан 11. Закона):

1) Ако престане радно ангажовање сезонског радника током календарског месеца, послодавац је дужан да га одјави најкасније до 10 часова пре подне наредног дана од дана престанка ангажовања, а ако је послодавац одјавио сезонског радника после 10 часова пре подне, сматра се да је одјављен за преподневни и послеподневни рад почевши од наредног дана у односу на дан одјаве. Дакле, потребно је обратити пажњу на то да се одјава радника обавља најкасније до 10 часова пре подне наредног дана, а уколико се радник одјави након 10 часова, сматра се да је био радно ангажован у току тог радног дана, па се одјава примењује тек од наредног дана. Према томе, ако прекид радног ангажовања наступи после 10 часова пре подне, послодавац је дужан да сезонском раднику исплати и дневну нето накнаду за тај дан.

2) Ако се током календарског месеца јави потреба за ангажовањем сезонског радника који је током тог календарског месеца већ био пријављен и одјављен, послодавац је дужан да га поново пријави првог дана ангажовања најкасније до 10 часова пре подне, односно од 13 до 15 часова за рад у послеподневној смени.

3) Ако сезонски радник који је пријављен у календарском месецу наставља са радом и у наредном календарском месецу, послодавац је дужан да поднесе пријаву за наредни календарски месец првог дана наредног календарског месеца најкасније до 10 часова пре подне, односно од 13 до 15 часова за раднике који раде у послеподневној смени.

4) Ако послодавац не одјави сезонског радника у календарском месецу у ком је пријављен, односно до 10 часова пре подне, пре првог дана наредног календарског месеца, сматра се да је сезонски радник био ангажован до последњег дана у календарском месецу у ком је пријављено његово ангажовање.

Конкретно, на основу датих законских одређби закључује се да, ако радника којег је пријавио да ће у одређеном периоду радити у преподневној смени не одјави до 10 часова наредног дана у току трајања

наведеног периода, послодавац је дужан да истом исплати дневну нето накнаду за тај дан и да за њега плати припадајуће порезе и доприносе. Порези и доприноси за тај дан биће обрачунати као да је радник радио и биће укључени у налог за плаћање који послодавац добија од Пореске управе путем портала на крају месеца. Одјаве доспеле након 10 часова односе се на наредни дан. Измене за раднике који су пријављени да раде у послеподневној смени, укључујући и њихову одјаву, могуће је извршити до 15 часова.

5 Казнене одредбе

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

- 1)** ако ангажује сезонског радника супротно одредбама Закона;
- 2)** ако ангажује сезонског радника на пословима супротно одредбама Закона;
- 3)** ако сезонског радника не упозна са условима рада, односно ако не изда потврду у складу са одредбама Закона;
- 4)** ако сезонском раднику одреди радно време дуже од дванаест часова дневно, односно не обезбеди дневни одмор у складу са Законом;
- 5)** ако сезонском раднику не исплати накнаду за рад;
- 6)** ако сезонском раднику не обезбеди права у складу са Законом;
- 7)** ако сезонског радника не пријави и не достави податке Пореској управи у складу са Законом;
- 8)** ако ангажује сезонске раднике супротно одредбама Закона;
- 9)** ако не уплати порезе и доприносе у складу са Законом.

За наведене прекршаје казниће се и:

- новчаном казном од 10.000 до 300.000 динара – предузетник,
- новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара – одговорно лице у правном лицу,
- новчаном казном од 5.000 до 150.000 динара – послодавац физичко лице.

ПС

WWW.PROPISI.NET

Карактеристике исплате регреса за коришћење годишњег одмора у 2023. години

Увод

У складу са чланом 118. став 1. тачка б) Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Одлука УС и 113/2017 – даље: Закон) **запослени има право на регрес за коришћење годишњег одмора у складу са општим актом и уговором о раду**. У Закону није наведено више детаља о тој исплати, па послодавци у привреди морају да утврде сопствена мерила за такву обавезну исплату. Може се рећи да се питање исплате регреса у јавном сектору сада не поставља јер она, као засебна исплата поводом годишњег одмора, за већину корисника буџетских средстава није предвиђена законом.

За запослене у јавним службама (има се у виду здравство, образовање, култура, наука, социјална заштита итд.) чланом 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама утврђено је да **коэффициент** (којим се изражава сложеност послова, одговорност, услови рада и стручна спрема ради утврђивање основне плате конкретног радног места) **садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора**. Изузетно, у члану 66. Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије прописано је да **запослени у јавним предузећима у комуналној делатности**, чији су оснивачи јединице локалне самоуправе, односно градови и општине на територији Републике Србије, **имају право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима**.

1 Исплата регреса у привредним делатностима

Сви послодавци у привреди који примењују Закон о раду обавезни су да исплаћују регрес за коришћење годишњег одмора. Као што је већ речено, висина и начин исплате за регрес нису регулисани Законом, што значи да **послодавци имају потпуну слободу да утврде начин исплате и висину регреса у складу са своји финансијским могућностима**.

Значи, запослени има право на регрес за коришћење годишњег одмора, с тим што се висина тог примања ближе регулише општим актима послодавца.

Изузетно, ако је посебним колективним уговором који се примењује на послодавца дефинисан годишњи износ регреса, тако утврђен износ представља обавезну исплату за послодавца на ког се посебан колективни уговор односи (**на пример, Посебан колективни уговор за делатност путне привреде Републике Србије** („Сл. гласник РС” бр. 14/2018 и 17/2021), у чијем је члану 41. прописана обавеза послодавца да запосленом обезбеди накнаду трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора најмање у висини минималне цене рада утврђене одлуком Социјално-економског савета у складу са Законом, ако запослени има право на годишњи одмор у трајању од најмање двадесет радних дана, а ако се исплата врши у деловима, у сразмерном делу наведеног годишњег износа).

Начини исплате регреса

При исплати регреса постоје следеће могућности:

- 1) колико је то могуће у пракси, требало би сачувати изворну намену регреса – покриће додатних трошкова поводом коришћења годишњег одмора запосленог, па исплату регреса везати за термин коришћења годишњег одмора;
- 2) регрес може да се исплати и истовремено за све запослене у целом износу утврђеном општим актом послодавца;
- 3) регрес може да се исплати у једнаким месечним ратама и слично (на пример месечно, уз зараду 1/12 годишњег утврђеног права по општем акту).

У погледу износа исплаћеног регреса могуће је да се:

- 1) свим запосленима исплати једнак износ регреса, без обзира на то да ли користе пун или сразмеран део годишњег одмора, у складу са општим актом послодавца;
- 2) регрес исплати запосленима у зависности од тога да ли су имали право на пун или сразмеран годишњи одмор.

као засебна исплата поводом годишњег одмора, за већину корисника буџетских средстава законом није предвиђена. На пример, Законом о државним службеницима и Законом о платама државних службеника и намештеника није утврђено право на посебну исплату регреса за коришћење годишњег одмора за поменуте категорије запослених. С друге стране, Посебан колективни уговор за државне органе у члану 48, као и Посебан колективни уговор за запослене у АП и ЈЛС у члану 45, садрже идентичну одредбу да запослени (на које се ти колективни уговори односе) могу да остваре право на регрес за коришћење годишњег одмора ако се за такву врсту накнаде трошкова стекну услови у буџету Републике Србије, при чему висину накнаде трошкова за регрес утврђује Влада. Међутим, у претходним годинама, као и у 2023. години, према Закону о буџету Републике Србије за 2023. годину нису се стекли услови за такву исплату.

За запослене у јавним службама чланом 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама („Сл. гласник РС” бр. 34/2001... и 123/2021) утврђено је да **коэффицијент** посла (радног места) **садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора**. Тиме је за запослене у поменутим службама онемогућена посебна исплата регреса за годишњи одмор.

Запослени у јавним службама који због ниског коэффицијента радног места примају минималну плату такође немају право на посебну исплату регреса јер се и у том случају сматра да је регрес садржан у исплаћеној (минималној) плати.

Изузетно, у члану 66. Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 30/2021) прописано је да **запослени у јавним предузећима у комуналној делатности**, чији су оснивачи јединице локалне самоуправе, односно градови и општине на територији Републике Србије, **имају право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима**. Висина тог регреса износи најмање 75% од просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике за претходну годину. Годишњи износ регреса, утврђен на тај начин, увећава се за фиксни износ од 33.000 динара, без пореза и доприноса, а исплаћује се запосленом према динамици

коју утврди послодавац. Запослени који има право на годишњи одмор у трајању краћем од двадесет радних дана, или је искористио мањи број дана од пуног права на годишњи одмор – има право на сразмерни износ регреса.

У вези са наведеном регулативом за регрес у наведеним јавним предузећима сматрамо да је била жеља да се 75% (брutto) зараде за децембар претходне године (као последња исплата у претходној години, како регулише ПКУ) третира као нето исплата. У нашој пракси то је слично исплати отпремнине за пензију – и ту се као критеријум за нето исплату узима (брutto) зарада коју је остварио запослени или (брutto) зарада у Србији, у зависности од тога шта је за запосленог повољније. Дакле, и у погледу поменуте отпремнине запослени прима нето износ исказане брутто зараде (без умањења за порез и доприносе). Тако се у погледу регреса брутто износ од 75% од просечне зараде у децембру (који се третира као нето) сабира са нето фиксним износом од 33.000 (да је другачије, не би могли да се сабирају), па је то износ који ће запослени примити. Наравно, тај износ треба брутирати са 0,701 ако се регрес самостално исплаћује, или сабрати са нето зарадом ако се заједно исплаћује са зарадом, па све брутирати ради укупног обрачуна пореза и доприноса.

У сваком случају исплату регреса у комуналним јавним предузећима чији су оснивачи јединице локалне самоуправе треба посматрати посебно од осталих, овде наведених, делатности у јавном сектору, јер та предузећа исплаћују зараде у складу са утврђеним годишњим програмом пословања. Стога се исплата за регрес за поменуте запослене укључује у укупну масу средстава за зараде, која је годишње одобрена од стране оснивача јавног предузећа на основу планираних прихода и расхода сваког јавног предузећа.

3 Казнене одредбе за неисплаћивање регреса

У случају неисплаћивања за регрес, на послодавце са својством правног лица примењују се казнене одредбе Закона из члана 275. Њим је предвиђена казна за прекршај послодавцу у висини од 400.000 до 1.000.000 динара ако запосленом не исплати регрес, док ће се за исти прекршај казнити и предузетник новчаном казном од 100.000 до 300.000 динара, као и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 20.000 до 40.000 динара.

ПС

Остваривање права на новчану накнаду Националне службе за запошљавање у 2023. години

Увод

Једно од права лица којима је престао радни однос и која су постала незапослена јесте и **право на новчану накнаду за време незапослености** (даље: **новчана накнада**), које је регулисано одредбама чл. 66–77. **Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености** („Сл. гласник РС” бр. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 – др. пропис, 113/2017 – други закон и 49/2021 – даље: Закон). Уједно су објављивањем просечне зараде по запошљеном за 2022. годину створени услови за дефинисање висине новчане накнаде за исплату у 2023. години, у вези са чим је у овом чланку наведено више детаља.

Подсећамо на то да је новчана накнада за случај незапослености право које има незапослено лице по основу осигурања за случај незапослености, односно на основу уплаћених доприноса за случај незапослености. Та накнада има карактер новчане помоћи незапосленом лицу за време док активно тражи посао, а њен смисао и циљ су да му се помогне да лакше премости период незапослености и да се што пре врати у свет рада, а не да буде пасивно за време док прима новчану накнаду.

1 Услови за остваривање права на новчану накнаду за незапосленост

Новчана накнада за незапосленост остварује се од дана престанка радног односа, односно осигурања, под условом да су претходно остварена следећа три захтева:

- 1) да је испуњен услов претходног осигурања (из чл. 66. Закона);
- 2) да је лицу престао радни однос по основама прописаним чл. 67. Закона;
- 3) да се као незапослено лице пријавило на евиденцију Националне службе за запошљавање (даље: Национална служба – члан 68. Закона).

Детаљни преглед наведених услова следи, уз претходну напомену да је **незапослени**, у смислу

чл. 2. став 1. Закона, лице од петнаест година живота до испуњавања услова за пензију, односно најкасније до шездесет пете године живота, које је способно и одмах спремно да ради, а није засновало радни однос или на други начин остварило право на рад, при чему се води у евиденцији незапослених и активно тражи запослење.

1.1 Претходни стаж осигурања као услов за остваривања права на новчану накнаду

Према члану 66. Закона незапослено лице пријављено у Националној служби има право на новчану накнаду ако је било осигурано најмање дванаест месеци непрекидно или с прекидима у последњих осамнаест месеци. Непрекидним осигурањем сматра се и прекид обавезног осигурања краћи од тридесет дана. Дакле, ако је конкретно лице пре престанка запослења најмање дванаест месеци примало зараду из које је плаћан допринос за осигурање од незапослености, оно испуњава један услов за примање накнаде, или ако је конкретно лице за последњих осамнаест месеци радило и уплаћивало допринос за осигурање од незапослености са прекидима, тако да је за дванаест месеци уплаћен допринос, а за шест месеци није, оно испуњава услов за остваривање права на новчану накнаду (јер је било осигурано дванаест у последњих осамнаест месеци). Зато лице којем је престао радни однос у мају 2023. године, које је пре тога било у радном односу 10 месеци и 25 дана, не испуњава услов за право на новчану накнаду јер нема дванаест месеци непрекидно у осигурању.

Поводом такве регулативе потребно је напоменути да се средства за остваривање права из обавезног осигурања обезбеђују из доприноса за обавезно осигурање за случај незапослености, док је обавезно осигурање за случај незапослености део система обавезног социјалног осигурања грађана, којим се обезбеђују права за случај незапослености на начелима обавезности, узјамности и солидарности. Њим се обезбеђују следећа права за случај незапослености:

Незапослени којем је престало право на новчану накнаду због заснивања радног односа или започињања осигурања по другом основу пре истека времена за остваривање тог права, а поново постаје незапослен и поднесе захтев за новчану накнаду, може да настави да користи право на новчану накнаду признато решењем у претходној незапослености за преостало време и у износу утврђеном тим решењем, ако је то за њега повољније.

Да би се поново користило право на новчану накнаду, било као ново право или преостало право из претходне незапослености, потребно је да поново буду испуњени услови за остваривање права на новчану накнаду који се односе на разлог престанка радног односа, односно престанка осигурања. Тек након што се утврди да је испуњен тај услов, разматра се да ли су испуњени услови за поновно право (значи да је после претходног коришћења новчане накнаде поново остварен бар минимални стаж осигурања од дванаест месеци) или је за странку повољније да користи преостало право остварено у претходној незапослености.

9 Примена међудржавних споразума

Исплата новчане накнаде за незапослене предмет је и међудржавних споразума Србије са другим државама у циљу несметаног остваривања наведеног права. Услови за стицање права на давање по

основу незапослености утврђују се према правним прописима стране уговорнице у којој лице остварује право и у којој је пре подношења захтева било осигурано по основу незапослености онолико месеци колико је предвиђено њеним правним прописима.

Периоди осигурања навршени у обе државе уговорнице сабираће се под условом да се не поклапају, тако да ће се период осигурања навршен према правним прописима једне државе уговорнице узети у обзир приликом остваривања права на давање према правним прописима друге државе уговорнице ако незапослено лице у држави уговорници у којој остварује право на давање испуњава услов у складу са правним прописима те државе уговорнице. Национална служба у том домену има следеће обавезе:

- да лицу које је поднело захтев за новчану накнаду прибави потврду о стажу осигурања и коришћењу права на новчану накнаду службеним путем, од надлежног носиоца државе уговорнице у којој је то лице било осигурано, и
- да на захтев надлежног носиоца државе уговорнице изда одговарајућу потврду о периодима осигурања навршеним на подручју Републике Србије.

Списак споразума којима је обухваћено осигурање за случај незапослености може се пронаћи на сајту Националне службе.

Мр Жељко Албанезе

Право запослених на одсуство са рада уз накнаду зараде (плаћено одсуство) у складу са Законом о раду

Увод

Једно од права које запослени имају у складу са Законом о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Одлука УС РС, 113/2017 и 95/2018 – други пропис – даље: **Закон**) јесте и право на „одсуство уз накнаду зараде – плаћено одсуство” (даље: плаћено одсуство). Плаћено одсуство регулисано је чл. 77. и чл. 90. став 2. Закона, при чему су његове карактеристике да:

- остварује се на захтев запосленог;
- служи запосленом за приватне потребе;
- може да се оствари уколико је разлог због ког запослени жели да га користи прописан у Закону, односно општем акту послодавца или у уговору о раду;
- за време тог одсуства са рада запослени прима накнаду зараде.

Као и приликом регулисања других права запослених, Закон прецизира услове, основе и дужину коришћења плаћеног одсуства. Међутим, приме-

није исплатио зараду због поремећаја у пословању. У таквом случају треба ипак узети у обзир податке за свих претходних дванаест месеци, дакле и за оне за које исплата физички није извршена. Наиме, елементи за накнаду зараде запосленом могу да се пронађу у месечном обрачуну који је доставио послодавац јер је, сходно члану 121. Закона, послодавац дужан да запосленом достави обрачун и за месец за који није извршио исплату зараде. У том обрачуну могу се видети елементи зараде и часови рада, па може да се израчуна основ за накнаду за свих дванаест претходних месеци.

Пример 4: Ако запослени у претходних дванаест месеци уопште није имао зараду јер је за све то време остварио накнаду зараде (свих дванаест месеци био је на боловању), обрачун накнаде зараде у текућем месецу не може да се спроведе применом одредби Закона јер запослени у претходних дванаест месеци није имао сате на раду нити примао зараду. Једини познати податак о заради тог запосленог јесте уговорена основна зарада. Стога је у датом случају основ за обрачун накнаде зараде уговорена основна зарада, увећана за минули рад, ако то право запослени има, а затим подељена са могућим бројем сати рада у месецу у ком се остварује право на накнаду зараде.

У пракси су најчешћи случајеви да у току месеца запослени има део часова на раду, а део часова на плаћеном одсуству. У том случају за исти месец ради се обрачун зараде и накнаде зараде, који се затим сабирају ради заједничког обрачуна пореских обавеза на примања запосленог. Тиме уједно желимо да кажемо да је обрачун пореза и доприноса на накнаду зараде за време плаћеног одсуства по свему исти као и у погледу зараде, односно и на наведену накнаду зараде плаћа се 10% пореза, 19,9% доприноса „из” накнаде и 16,15% доприноса „на” накнаду зараде. Уз то се и на ту исплату примењује пореска олакшица од 19.900 динара.

У приказаном примеру запослени у току августа користи плаћено одсуство, тако да је структура његових радних сати следећа:

1.	Могући фонд часова рада у августу 2022. године за 23 дана рада	184 ч.
2.	Часови provedени на раду	144 ч.
3.	Плаћено одсуство – 5 радних дана	40 ч.

На основу датих сати и уговора о раду (елементи зараде запосленог) обрачун зараде и накнаде зараде запосленог за август је следећи:

Ред. бр.	ОПИС	Износ
ОБРАЧУН ЗАРАДЕ		
1.	Основна зарада – бруто	95.680,00
2.	Основна зарада по радном часу (95.680 : 184)	520,00
3.	Основна зарада за време provedено на раду (520 x 144 сата)	74.880,00
4.	Радни учинак	1.000,00
5.	Топли оброк	1.800,00
6.	Увећање зараде по основу „минулог рада” (5% x 74.880)	3.744,00
7.	Регрес за годишњи одмор (месечна рата)	2.000,00
8.	Укупна зарада за време provedено на раду (ред. бр. 3 до ред. бр. 7)	83.424,00
ОБРАЧУН НАКНАДЕ ЗАРАДЕ		
9.	Просечна зарада у претходних 12 месеци по часу – претходно утврђен износ	500,00
10.	Накнада зараде за плаћено одсуство (500 дин. x 40 сати)	20.000,00
11.	Укупна зарада и накнада зараде (ред. бр. 8 + ред. бр. 10)	103.424,00

Пошто је запослени у августу имао сате на раду и на годишњем одмору, засебно су обрачунате зарада (за сате на раду) и накнада зараде (на основу просечне зараде за последњих дванаест месеци и часова одмора). Њиховим збиром утврђују се укупна бруто примања запосленог, која подлежу опорезивању, а након тога и утврђивању нето зараде.

Инвалиди рада II и III категорије за време коришћења плаћеног одсуства имају право на накнаду зараде по том основу на терет Фонда ПИО.

ПС

WWW.PROPISI.NET

Повреда на раду и исплата накнаде зараде

Увод

Сагласно члану 51. Закона о здравственом осигурању („Сл. гласник РС” бр. 25/2019 – даље: Закон) **право на здравствену заштиту обезбеђује се**, између осталог, и **за случај настанка повреде ван рада и повреде на раду**. Здравствена заштита у тим случајевима пружа се тако да сачува, унапреди или поврати здравствено стање осигураног лица и његову способност да ради и задовољи личне потребе у складу са Законом и прописима донетим за његово спровођење.

У смислу Закона, **повредом на раду** сматра се:

- повреда запосленог која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла по основу ког је осигуран, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењем тела или другим променама физиолошког стања организма;
- повреда проузрокована на претходно наведен начин коју запослени претрпи при обављању посла на који није распоређен, али га обавља у интересу послодавца;
- повреда коју запослени претрпи при доласку односно повратку с посла;
- обољење запосленог које је настало непосредно или као искључива последица несрећног случаја или више силе за време обављања посла по основу ког је осигуран или у вези са њим.

Битно је нагласити да се повреда на раду утврђује на основу извештаја о повреди на раду, који се доставља Републичком фонду здравственог осигурања (даље: Републички фонд), односно филијали ради утврђивања постојања повреде на раду и остваривања права из обавезног здравственог осигурања у складу са Законом. Садржај и начин издавања обрасца извештаја о повреди на раду утврђују се у складу са прописима којима се уређује безбедност и здравље на раду (конкретно Правилник о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду и професионалном обољењу, објављен у

„Службеном гласнику РС” бр. 72/2006, 84/2006, 4/2016, 106/2018 и 14/2019).

По основу повреда на раду запослени могу да стекну разна права, као што је, на пример, право на инвалидску пензију или право на новчану накнаду за телесно оштећење. У овом тексту акценат је ипак на **правима која запослени остварују сходно Закону**. Наиме, у највећем броју случајева повреде на раду изазивају одсуствовање запослених са рада, а та одсуствовања регулисана су управо наведеним законом.

1 Званично утврђивање повреде на раду

Битан услов за примену Закона приликом остваривања права запослених повређених на раду јесте званично утврђивање околности и последица те повреде. Законом о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС” бр. 35/2023) у члану 64. утврђена је обавеза послодавца да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка усмено, у писаној форми или електронским путем пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених. Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од пет радних дана од дана настанка, усмено, у писаној форми или електронским путем пријави надлежној инспекцији рада лаку повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три дана. Сходно члану 65. Закона извештај о повреди на раду послодавац доставља:

- запосленом који је претрпео повреду и
- организацији надлежној за здравствено осигурање и Управи за безбедност и здравље на раду.

Извештај о повреди на раду се подноси у писаном облику до успостављања Регистра повреда на раду у електронском облику.

Поменути извештај доставља се на обрасцу који је прописан и одштампан уз Правилник о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на

гуран. Повреда на раду као узрок инвалидности и телесног оштећења утврђује се приликом остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања, што значи да ће се у сваком конкретном случају ценити да ли се повреда коју је осигураник задобио на послу може сматрати повредом на раду.

По питању намерно изазване повреде запосленог указујемо на одредбу члана 84. Закона. Према ставу 1. тачка 1) наведеног члана запослени нема право на накнаду зараде, без обзира на исплатиоца, ако је намерно проузроковао неспособност за рад, односно, према тачки 3) истог члана, ако је намерно спречавао оздрављење, односно оспособљавање за рад. Сходно одредбама члана 84. став 3. Закона, уколико се после започињања права на накнаду зараде, односно после остваривања права на накнаду зараде утврди да запослени нема право на накнаду зараде, исплата накнаде се обуставља, односно исплатилац накнаде има право на повраћај исплаћених средстава.

С обзиром на висину трошкова које послодавци имају за накнаду зараде запосленом који је до-

живео повреду на раду, послодавци треба да имају у виду и друге случајеве када не постоји право на накнаду зараде из члана 84. Закона, без обзира на то што је боловање отворено због повреде на раду. Наиме, и у том случају запосленом који се налази на боловању може да се укине накнада зараде ако се без оправданог разлога не подвргне лечењу, или ако се без оправданог разлога не јави изабраном лекару за оцену привремене спречености за рад, или се не одазове на позив лекарске комисије, или ако се за време привремене спречености за рад бави привредном или другом активношћу којом остварује приходе, или ако без дозволе стручно-медицинског органа матичне филијале, односно Републичког фонда отпутује из места пребивалишта односно боравишта, или ако изабрани лекар, односно орган надлежан за контролу остваривања права из обавезног здравственог осигурања утврди да не поступа по упутству за лечење, или ако злоупотреби право на коришћење одсуствовања са рада на неки други начин.

Календар пореских и других обавеза за јун 2023. године

Закон о накнадама за коришћење јавних добара			
Опис	Период	Рок	Основ
Уплата накнаде за коришћење шумског земљишта у нешумске намене	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Накнаду за коришћење шумског земљишта у нешумске намене плаћа лице којем је корисник шума и шумског земљишта шумско земљиште дао на коришћење. Плаћање се врши аконтационо, у једнаким месечним ратама
Уплата накнаде за коришћење дрвета	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Корисник, односно сопственик шума плаћа накнаду за коришћење дрвета. Основица за обрачун накнаде је вредност дрвних сортимената
Уплата накнаде за коришћење вода	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник накнаде за коришћење вода је лице које воду захваћену из површинских и подземних вода користи за пиће, наводњавање, погонске, технолошке и друге намене, врши снабдевање водом за пиће системом јавног водовода, захвата воду ради флаширања, користи воду за производњу електричне енергије итд. Плаћање се врши аконтационо, у једнаким месечним ратама
Накнада за извађени речни нанос	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Правно лице, односно предузетник који врши вађење речног наноса из лежишта на водном земљишту и на подручју угроженом ерозијом обвезник је накнаде за извађени речни нанос. Обвезник је дужан да доставља податке о локацији, врсти и количини извађеног речног наноса
Уплата накнаде за коришћење водних објеката и система у јавној својини	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Власник, односно корисник пољопривредног и шумског земљишта, индустријских и других објеката, који водне објекте и системе у јавној својини користи за наводњавање, снабдевање водом индустрије, рибњака и других корисника, као лице које водне објекте и системе користи за одвођење отпадних вода из индустријских и других објеката, као и за друге намене, обвезник је накнаде за коришћење водних објеката и система у јавној својини. Плаћање се врши аконтационо, у једнаким месечним ратама
Уплата накнаде за испуштenu воду	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник накнаде за испуштenu воду је лице које непосредно или посредно испушта отпадне воде у сопствену канализацију, водоток, канал, језеро и слично, лице које врши скупљање, одвођење и пречишћавање отпадних и атмосферских вода системом јавне канализације, као и лице које производи електричну енергију у термоелектранама са отвореним проточним системом за хлађење. Плаћање се врши аконтационо, у једнаким месечним ратама
Уплата накнаде за постављање рекламних табли	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник накнаде за постављање рекламних табли је правно или физичко лице које поставља рекламне табле, рекламне панове, уређаје за сликовно обавештавање или оглашавање на објектима које користи управљач јавне железничке инфраструктуре. Основица за обрачун накнаде је површина простора изражена у метрима квадратним
Уплата накнаде за привремено коришћење делова земљишта железничког подручја које је у општој употреби	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник накнаде за привремено коришћење делова земљишта железничког подручја које је у општој употреби јесте правно или физичко лице које привремено користи делове земљишта железничког подручја, поред железничких пруга и другог земљишта које користи управљач јавне железничке инфраструктуре. Основица за обрачун накнаде је површина коришћеног дела земљишта железничког подручја, изражена у метрима квадратним
Уплата накнаде за постављање телекомуникационе опреме на земљишту и објектима које користи управљач јавне железничке инфраструктуре	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник плаћања накнаде за постављање телекомуникационе опреме на земљишту и објектима које користи управљач јавне железничке инфраструктуре јесте правно лице које је власник телекомуникационе опреме. Основица за обрачун накнаде је појединачни уређај, односно за контејнере површина земљишта изражена у метрима квадратним, односно за стуб висина изражена у метрима
Уплата накнаде за коришћење јавне површине	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Обвезник накнаде за коришћење јавне површине је корисник јавне површине (лице које врши заузеће јавне површине (пут, улица, трг, парк, сквер и сл.) објектом привременог коришћења: киоск, тезга, башта угоститељског објекта, апарат за сладолед, циркус, спортски терени, телефонска говорница и друго). Основица за обрачун накнаде је површина коришћеног простора, изражена у метрима квадратним

Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање			
Ојис	Период	Рок	Основ
Уплата обавезе доприноса за свештенике и верске службенике, за домаће држављане запослене у иностранству и за иностране пензионере	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Утврђивање обавезе доприноса за свештенике и верске службенике, за домаће држављане запослене у иностранству и за иностране пензионере врши Пореска управа решењем, на основу података о осигураницима по том основу, које јој доставља надлежна организација за обавезно социјално осигурање
Крајњи рок за исплату зарада за претходни месец, односно обрачун и уплату доприноса за обавезно социјално осигурање на најнижу основицу ако послодавац нема средства за исплату зарада	1. 5 – 31. 5. 2023.	30. 6. 2023.	Исплаћена зарада или обрачунати доприноси за обавезно социјално осигурање
Плаћање доприноса на приходе од обављања самосталне делатности за претходни месец	1. 5 – 31. 5. 2023.	15. 6. 2023.	Члан 22. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање

Закон о пореском поступку и пореској администрацији			
Ојис	Период	Рок	Основ
Појединачна пореска пријава за порез по одбитку	1. 5 – 31. 5. 2023.	Пре сваке исплате прихода током месеца	Порески обвезник, односно порески платилац подноси у електронском облику Пореској управи појединачну пореску пријаву за порезе по одбитку пре сваке исплате прихода на које се обрачунава и плаћа порез по одбитку, као и пре сваког плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање када се ти доприноси плаћају без исплате зараде

Закон о рачуноводству			
Ојис	Период	Рок	Основ
Достављање пратеће документације од стране правних лица и предузетника који имају обавезу ревизије финансијских извештаја	2022.	30. 6. 2023.	Правна лица и предузетници, који имају обавезу ревизије финансијских извештаја у складу са законом којим се уређује ревизија, дужни су да, уз редовне годишње финансијске извештаје доставе Агенцији документацију прописану чланом 45. став 1. Закона о рачуноводству.

Чланом 80. став 5. Закона о ојштем ујравном јосшуйку („Сл. гласник РС“ бр. 18/2016; аушешично шумачење – 95/2018) прописано је да, ако јоследњи дан рока йада на дан када ојан не ради, рок ишћиче када јрошечке јрви наредни радни дан.

Електронски часопис ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Намењен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издвајамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене уста-нове, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 1.100 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За јрешћилашу и грује информације йишишће нам на: office@ingpro.rs или нас јозовише на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Актуелни статистички подаци на дан 25. 5. 2023. године

1 Просечна месечна зарада по запосленом

Просечна зарада	Објављена	Бруто	Нето
Јануар 2023. године	24. 3. 2023.	114.228,00	82.769,00
Фебруар 2023. године	25. 4. 2023.	112.212,00	81.359,00
Март 2023. године	25. 5. 2023.	117.669,00	85.485,00

2 Доприноси за социјално осигурање

2.1 Стопе доприноса

Стопе по којима се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање од 1. јануара 2023. године:

Врста доприноса	На терет запосленог	На терет послодавца	Укупно
Укупно	19,90%	15,15%	35,05%
За пензијско и инвалидско осигурање	14,00%	10,00%	24,00%
За здравствено осигурање	5,15%	5,15%	10,30%
За осигурање од незапослености	0,75%	0%	0,75%

2.2 Најнижа месечна основица за обрачун доприноса

Најнижа месечна основица на коју се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање износи **35.025 динара**. Та основица примењује се од 1. јануара 2023. године, а важиће до 31. децембра 2023. године.

2.3 Највиша основица за обрачун доприноса

Месечна основица на коју се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање износи највише **500.360 динара**. Та основица примењује се од 1. јануара 2023. године, а важиће до 31. децембра 2023. године.

3 Минимална зарада

Месец у 2023. години	Број могућих часова рада у месецу	Минимална цена рада по часу – нето	Минимална нето зарада за месец	Минимална бруто зарада за месец
Јануар	176	230	40.480,00	54.648,79
Фебруар	160	230	36.800,00	49.399,14
Март	184	230	42.320,00	57.273,61
Април	160	230	36.800,00	49.399,14
Мај	184	230	42.320,00	57.273,61
Јун	176	230	40.480,00	54.648,79
Јул	168	230	38.640,00	52.023,97
Август	184	230	42.320,00	57.273,61
Септембар	168	230	38.640,00	52.023,97
Октобар	176	230	40.480,00	54.648,79
Новембар	176	230	40.480,00	54.648,79
Децембар	168	230	38.640,00	52.023,97

Минимална зарада увећава се за износ регреса за годишњи одмор и топлог оброка, као и за износ увећане зараде за минули рад за рад у дане празника (државних и верских), за рад ноћу и за преко-времену рад.

4 Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом

Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом по особи са инвалидитетом коју није запослио послодавац уплаћује приликом исплате зарада за текући месец, а **најкасније до 5. у наредном месецу**.

Месец у 2023. години	Износ учешћа
Јануар	54.000,50
Фебруар	57.657,50
Март	57.114,00
Април	56.106,00
Мај	58.834,50

НЕОПОРЕЗИВИ ИЗНОСИ ПРИМАЊА – од 1. фебруара 2023. године до 31. јануара 2024. године			
ВРСТА ИСПЛАТЕ	ОСНОВ ЗА ИСПЛАТУ	ПОРЕСКИ ТРЕТМАН	Члан ЗПДГ
1	2	3	
ОТПРЕМНИНА при отказу уговора о раду вишку запослених због технолошких, економских или организационих промена (по чл. 158. и 159. Закона о раду)	Исплаћује се у висини утврђеној општим актом, а не може бити нижа од збира трећине зараде запосленог за сваку навршену годину рада у радном односу код послодавца код кога остварује право на отпремнину. Зарадом се сматра просечна месечна зарада запосленог исплаћена за последња три месеца која претходе месецу у којем се исплаћује отпремнина	Неопорезиво до најнижих износа исплате по годинама рада из претходне колоне. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 19)
ЗАЈАМ који послодавац исплаћује запосленима	Исплаћује се у висини и према условима утврђеним општим актом код послодавца	Не опорезује се ако се отплаћује у складу са планом отплате	
СТИМУЛАТИВНЕ ОТПРЕМНИНЕ при споразумном престанку радног односа (члан 177. Закона о раду)	Исплаћује се у складу са општим актом	Плаћају се све пореске обавезе као на зараду	
ПОКЛОНИ деци запослених до 15 година старости поводом Нове године и Божића	На основу члана 119. став 2. Закона о раду, у складу са општим актом послодавца	Неопорезиво до 12.544 дин. по једном детету, док исплата преко тог износа, као и исплата детету старијем од 15 година, има карактер зараде	Члан 18. став 1. тачка 8)
НАГРАДЕ и друга слична давања физичким лицима која нису запослена код исплатиоца, која произлазе из рада или друге врсте доприноса делатности исплатиоца	Исплаћује се у складу са одлуком послодавца	Неопорезиво до 16.666 динара годишње, остварено код једног послодавца. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 85. став 1. тачка 11)
СОЛИДАРНА ПОМОЋ за случај рођења детета	Неопорезиво до висине просечне зараде исплаћене у Републици према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, по новорођеном детету	Просечна зарада за месец март 2023. године објављена је 25. 5. 2023. и износи 117.669 динара. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на зараде по стопи од 10%	Члан 18. став 1. тачка 12)
НАКНАДА ЗА ИСХРАНУ – хранарине спортистима аматерима	Спортистима аматерима исплаћују аматерски спортски клубови у складу са законом којим се уређује спорт	Неопорезиво до 12.544 динара месечно. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 13)
НОВЧАНА ПОМОЋ ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА која нису запослена код даваоца, која не представља еквивалент за неки њихов рад, односно противуслугу или противчинидбу за неку њихову активност у односу на даваоца		Неопорезиво до 16.666 динара годишње, остварено од једног исплатиоца. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 30)
НАКНАДА ТРОШКОВА БОРАВКА физичким лицима која учествују у програмима Европске уније и других међународних организација у области образовања, обука, спорта, рада са младима, науке, истраживања и иновација	Исплаћене у складу са наведеним програмима	Неопорезиво до 128.198 динара на месечном нивоу. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 31)
ПРЕМИЈЕ за додатно добровољно пензијско осигурање и пензијски допринос у добровољни пензијски фонд и премије за добровољно здравствено осигурање, које послодавац уплаћује за запослене		Плаћа се порез на зараде (10%) и социјални доприноси (и из накнаде и на накнаду) на износ преко 7.529 динара нето. На износ до 7.529 динара не плаћају се ни порез ни доприноси	Чланови 146 и 21а
ПРЕМИЈЕ за неживотно колективно осигурање од последица незгода, колективно осигурање за случај тежих болести и хируршких интервенција и колективно осигурање живота за случај смрти запосленог услед болести	Такве уплате немају карактер зараде по Закону о раду, па се не плаћају социјални доприноси	Укупан износ је неопорезив уколико послодавац плаћа за све запослене	Члан 146

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Штампани часопис Lege Artis – Прописи у пракси:
НЕЗАОБИЛАЗНИ ЧАСОПИС О ПРИМЕНИ ПРОПИСА

АКТУЕЛНА ТЕМА

РАЧУНОВОДСТВО

ПОРЕЗИ

БУЏЕТСКИ КОРИСНИЦИ

ЗАРАДЕ

ПОСЛОВНЕ ФИНАНСИЈЕ

СТАТИСТИКА